

Τὸ προπύλαιον

El Propileu

Fòrum d'informació i de diàleg
del Museu de Montserrat

22 Juny de 2018

Χαῖρε – Salve – Hola!

Al mal temps bona cara. L'art de no perdre el somriure

Josep de C. Laplana

Director del Museu de Montserrat

Ens toca de viure temps aspres, i tal com pinten les coses encara en poden venir de més abruptes per al nostre país i per al món de la cultura, amb el qual estem compromesos. Mai no m'han agradat els profetes de calamitats ni els ocells de mal averany que invoquen malastrugances per poder dir després: "ja us ho deia jo"... De cap manera voldria que aquestes ratlles de salutació fossin llegides en clau de lamentació *jeremiàca*. Però tampoc no voldria ser un babau: *tout marche bien, madame la marchise*. No. Hem estat testimonis d'un fet inusitadament terrible com l'espoli de les obres de Sixena del Museu de Lleida, Diocesà i Comarcal, contravenint les normes més elementals de l'ICOM i la Unesco, que salvaguarden els fons inventariats de qualsevol museu públic. Ja vam manifestar en el seu moment la nostra contrarietat davant d'aquesta actuació pròpia d'un botí de guerra.

Des del Museu de Montserrat ens quedem bocabadats davant dels relats de *fake news* que propaguen periòdics i altres mitjans de comunicació sobre una suposada societat desconjuntada i en recessió econòmica per la fugida d'empreses. Em diuen que en el que portem de 2018 en el conjunt de Montserrat hem notat un lleuger descens de visitants, poc significatiu. Som conscients que algunes entitats socials, principalment les que presten serveis a la gent gran, i també molts col·lectius culturals tenen dificultats serioses a causa de la manca de subvencions. També se'n ressenten les Publicacions de l'Abadia de Montserrat. I alguns economistes auguren que el mal temps pot empitjorar i allargar-se més que no ens pensem. Tot i així, el nostre Museu ha experimentat els darrers mesos un lleu increment de visitants i d'ingressos. Amb aquesta constatació no vull dir que les garrotades ens vagin bé, sinó que la gent no fa massa cas de les manipulacions informatives tan evidents que propaguen alguns mitjans de comunicació. El

turisme internacional i la gent de l'Ebre enllà continua pujant a Montserrat i visita Barcelona amb la naturalitat de sempre. A la capital catalana hi troben aquell "arxiu de cortesia" que ja citava Cervantes a *El Quixot*.

Una altra constatació és que, amb la Generalitat de Catalunya suspesa o intervinguda, les institucions que tenen vida pròpia i generen recursos per anar tirant poden subsistir igualment sense dependre dels vents polítics que bufin. Naturalment, volem que la Generalitat pugui exercir tots els drets que li corresponen, però en les circumstàncies precàries que vivim hauríem d'aprendre tots a ser tan autònoms com puguem, sense dependre a vida o mort de l'erari públic. Ens hem de convèncer, i hem de convèncer també els nostres ciutadans, que la cultura és com el menjar: és necessària per viure, cal escollir-la al grat de cadascú i cal pagar-la. La mentalitat de la nostra societat encara està ben lluny d'aquests pressupòsits.

Encara hi ha un altre fet que ens ha fet pensar. Davant de les constants mostres d'animadversió per tot allò que sona a català i a Catalunya, ens fa la impressió que en la nostra societat s'ha excitat la vena patriòtica. M'explico: s'han incrementat encara més les propostes de donacions de peces artístiques per part de gent que vol fer un gest significatiu a favor de la cultura catalana i que connecta amb nosaltres perquè ens en considera garants i al marge dels partits polítics. Hem hagut de declinar més propostes de donació que

no les acceptades, però és un índex de l'estat d'ànim d'un sector important de la nostra societat. Segurament els qui mouen els fils no s'adonen que com més repressió més exciten el sentiment patriòtic. Les amenaces i les punicions són un esperó que impulsa cap a la resistència activa; el veritable hàndicap de la cultura catalana és la secular anestèsia d'anar tirant a base de condescendència i de petites concessions. D'altra banda, no podem ignorar que la vena patriòtica espanyola també s'ha excitat en una part important de la societat catalana, amb el perill d'una preocupant tensió social creixent.

Tots els agents culturals amb els qui ens relacionem estem ben d'acord que no són temps de fer llargues i plàcides migdiades; són temps arduos i difícils, segurament més que no ens ho pensem. Tanmateix, això no vol dir que haguem de viure arrufant el nas permanentment. Ens hem de sobreposar a la maltempada i no hem de perdre el somriure ni la fina ironia, bescantant els insults i les sistemàtiques desqualificacions. No hem de perdre el sentit de l'humor i ens cal aprofitar les circumstàncies actuals per enfortir la nostra musculatura com a país culte, resistent i altament civilitzat.

Σύνδειπνος – Conviva – Convidat

Els petits museus (Montserrat), panòptica de la sensibilitat real

Arnau Puig
Crític d'art

Els grans museus són admirables miradors de les diferents cultures establertes, generalment acceptades o simplement acadèmiques. No negarem la seva aportació; perquè, malgrat

la intencionalitat que els ha constituït també, pel seu fons permeten lectures i percepcions diferents d'aquelles que objectivament creuen anunciar. Les revolucions també neixen dels museus, però, en aquest cas,

són els espectadors qui els miren i no pas els qui els varen establir o els han donat continuïtat. Tot això per explicar que

no cal, per saber quina fou la sensibilitat d'una gent o d'unes persones excepcionals concretes, anar als grans museus. Més aviat trobareu als petits museus, a les col·leccions privades, dels indrets locals o veïns, el que ha passat realment i s'ha expressat sensiblement. És en aquests agrupaments d'obres que trobarem el que objectivament sentia i expressava la gent que hi viu o hi ha viscut; a aquests petits blocs de cultura hi ha l'aventura de cada poble i dels seus habitants, sigui a casa o pels seus desplaçaments arreu del món. Allí no s'hi entra pel prestigi social sinó per l'aportació social real. Això ho he verificat pels meus viatges per diferents països i he trobat a Suècia, a França, a Anglaterra o a Rússia –no cal dir a Itàlia, on l'art i la vida són la mateixa cosa a cada indret on es produeix–, així com als Estats Units o al Perú i Cuba. Als museus locals he vist i sentit, he experimentat, el que cada grup humà cercava, percebia, expressava, al seu temps i també dels temps passats de l'indret, o d'arreu del món.

I és aquí on trobem la força del Museu de Montserrat. No oblidem que Montserrat és un cenobi emplaçat en una terra molt concreta al bell mig d'uns vilatans molt arrelats. La força de la localitat i dels seus entorns hi és, però també hi trobem l'aportació de tots els que viuen al cenobi amb llurs sensibilitats i percepcions i la sensibilitat i aventura dels habitants de l'entorn, que sabem que allà se'ls conservarà el que han fet. A Montserrat hi ha des de la paleontologia de l'indret fins als fets i sabers del vell Egipte. Hi és privilegiada, cert, la cultura entorn de la Mestressa del lloc, la Moreneta; però s'hi exposen i expliquen els vaivens de la seva icònica i de com ha esdevingut un lloc central de la fortalesa de la catalanitat. *Lo Gaiter del Llobregat* retingué la seva excepcionalitat; en Bonaventura Aribau –des de terres ben llunyanes– en oïr cordialment el ressò de la seva veu recordava les serralades i valls montserratines; en Verdaguer explanà en plenitud totes les virtuts d'una terra, un sentir, un pensar i un esperar el compliments –cadascú el seu– del seu pas per la terra. Els gravats, les icones, les pintures i les escultures anaren for-

mant la col·lecció *ad hoc* del cenobi; i els objectes exposats hi han arribat perquè qui els hi dipositava ho feia i decidia per pròpia voluntat i perquè així ho creia. La col·lecció que serva el museu ho és també per mostrar la seva pròpia identitat geogràfica i humana i no es limita a uns interessos particulars sinó que se sent obert a la humanitat local –i actualment a la humanitat universal perquè cadascú porta la seva animeta allà on va i la retroba allà on és acollida.

I a la modernitat, les obres que no eren les oficialment acceptades segons preceptes oficials o acadèmiques però que havien estat pensades i executades per sensibilitat i convicció personal, anaren a guarir-se a les caves montserratines. Fins que un bon dia hom s'adonà que allà hi havia la història real de la sensibilitat catalana; que és el que jo havia vist als museus no oficials d'arreu del món.

Perquè una cosa és fer museus per decret imperatiu fonamentat en la força de les armes, de la repressió o del prestigi dels diners, i una altra cosa ben diferent és trobar-se amb un museu on la gent hi va per verificar i veure el que s'ha fet al seu país i a la seva contrada, quan les portes de la llibertat eren obertes o quan estaven tancades a pany i forrellat i muronades amb formigó. Història, repressió, opressió, fe i llibertat són fetes pedra construïda i conservada a Montserrat tot esperant que els fets decideixin com anirà tot plegat.

A Montserrat tot hi és present; la història hi és concretada en tant que sensibilitat, opressió mental o física, o llibertat. Però a l'actualitat –és l'esdevenidor– a Montserrat hi pot anar a raure aquell que realment se sent creador i li és necessari passar-hi. La Muntanya val qualsevol esforç o convicció. S'ha posat en marxa –cultural– l'estructura de Santa Cecília, funciona el monestir de monges de Sant Benet; només falta recuperar la colònia Puig, l'hostal on els meus pares celebraren el dinar de noces i jo, més endavant, vaig tornar, per dinar junt, amb el meu pare.

Aquest és el meu Montserrat. Gràcies, Moreneta!

Exposicions a casa

Muntanyes de l'ànima. Maria Bofill

Espai d'Art Pere Pruna
10 de març - 24 de juny de 2018

Maria Bofill es va formar a l'Escola Massana de Barcelona, de la qual ha estat professora des de 1965 fins que es va jubilar el 2002. Maria Bofill té una llarga trajectòria com a ceramista

amb exposicions a tot el món i estades de recerca als principals centres internacionals d'investigació de la ceràmica. Ha estat convidada com a professora investigadora al Hammersmith College of Art and Building (Londres), Sunderland Polytechnic of Art and Design (Anglaterra), Kyoto City University of Art (Japó), Harteich College d'Oneonta (Nova York), Universitat de Haifa (Israel) i European Ceramics Work Center (Hertogenbosch, Holanda), entre moltes altres institucions especialitzades. Ha estat premiada en diversos certàmens i la seva obra forma part de prestigioses col·leccions d'art.

Muntanyes de l'ànima

Anna Pujadas
Comissària de l'exposició

Les muntanyes de l'ànima es podrien considerar una variant de les cases de l'ànima, aquelles primeres que va descobrir W. M. Flinders Petrie a començament del segle XX i que eren maquetes de ceràmica que es col·locaven damunt de les tombes a l'Egipte antic. Primer eren maquetes ceràmiques només de taules amb menjar i després ja maquetes

d'estructures arquitectòniques dins de les quals quedava resguardat el menjar i acollit qui menjava. S'entenia que l'ànima ascendia des de la tomba travessant el terra que hi havia damunt i necessitava abric i aliment abans de fer el seu viatge, aturant-se en aquell espai ceràmic per abastir-se per viatjar. Les muntanyes de l'ànima de Maria Bofill s'hi associen perquè són espais per contenir el nostre esperit, protegir-lo i alimentar-lo en el nostre caminar vital. No són espais per contemplar ni per manipular, sinó per habitar, per recórrer, si bé no amb els peus, ans amb la imaginació. De vegades, per assegurar-se que hi entrem i les ocupem, Bofill construeix unes diminutes portes a les muntanyes: són l'espai de pas que ella ens facilita.

Algunes d'aquestes muntanyes de l'ànima són literalment turons en miniatura fets de porcellana o de refractari. Participen de tota la tradició humana de la reproducció a escala reduïda del món. A Europa, hi ha el costum del pessebrisme o els "jardins de saló", molt semblants a les maquetes trobades a les tombes egípcies. La tradició oriental de la miniaturització de la naturalesa viva és esplendorosa, com el suiseki (pedres-paisatge), l'ikebana (recreació de paisatges feta amb material vegetal viu), el bonsai (arbres nans) o els jardins meisho de l'època Edo que reproduïen vistes famoses de les illes del Japó. Són la creació d'un món possible, més bell, més propici.

D'altres vegades, les peces de Bofill recullen el sentit de

les muntanyes però a través d'altres formes. Com els núvols que es podrien considerar metonímies de porcellana, ja que representen les muntanyes per contigüïtat. O com els capitells, tots ells de porcellana, o les columnes, aquestes en gres que també expressen el ser muntanya. Els capitells constitueixen una plataforma des d'on mirar més enllà, sovint ubicats dalt d'una columna com els eremites estilites que, sostinguts per aquests suports, intentaven aïllar-se a la vegada que acostar-se al cel en les seves meditacions pujats dalt de pilars. Aquestes obres actuals de Bofill s'agermanen als paisatges miniatura i als laberints de porcellana que solia construir abans, espais que per a ella tenen un secret màgic i ocult, espais que t'aprovisionen amb elements arquitectònics que t'elevin i et possibiliten superar murs, pantalles obstacle per obrir-te a l'espai infinit.

Les obres de Maria Bofill són arquetípiques en dues direccions. "Arquetip" significa "model originari": del grec "arkhé", principi; i "typos", forma, motlle. Un arquetip, doncs, no és un element individual sinó una matriu a partir de la qual fabricar. Els núvols, peixos, muntanyes, architectures de Maria Bofill són arquetips; concentren en ells els atributs del seu sentit i simbolitzen tots els éssers possibles de la seva classe. Endemés, les peces de Bofill són arquetípiques també en relació a la ceràmica com a activitat humana. Tot el recorregut de Bofill com a ceramista és una recerca de l'arquetip ceràmic. Per aconseguir-ho ha hagut de perfeccionar virtuosament la tècnica i a la vegada alliberar-se'n del tot.

Bofill treballa amb les formes funcionals originals de la terrissa, com els bols, les capsas, les tapes, els plats... tots ells instruments d'ús, i en coneix la manufactura com el millor artesà. De dos bols en fa un ou, un còdol, els astres, peixos; d'una capsas en fa un cub, un coixí d'aire, un núvol, cases; les copes són bols elevats, els capitells són copes amb tapa; els laberints, els zigurats són plats sense base inscrits l'un dins de l'altre, els paisatges són plats sense cantell que sostenen a manera de plata. Encara més bàsic, els cossos simples, els principis de tota producció ceràmica, el tou de fang o bola, els xurros o filaments, les plaques o planxes, quasi sense modificació, així en brut, ja constitueixen criatures: els xurros són onades d'aigua, el mar, els núvols; les plaques de porcellana són murs, arcades, camps... És com si Bofill, al llarg dels anys, hagués identificat els atribuïts bàsics de tot atuell ceràmic i creés a partir d'ells generant així tipus arquetípics cada vegada més essencials.

En els darrers temps, aquesta capacitat d'assolir l'essencial ha arribat a una fase primigènia, en una mena de regressió a un estadi primitiu de la ceràmica, com manifesten les grans muntanyes de refractari que se'ns presenten a manera de massa de fang quasi informe, enunciant el començament de tot, amb

les ditades mig impreses expressant la primera empremta, la petjada formativa. En aquest estadi hi ha la formulació de la màxima llibertat artística a què ha arribat Maria Bofill.

El dilema unitat-complexitat en l'obra de Maria Bofill

P. Ignasi Fossas
Prior de Montserrat

L'exposició de Maria Bofill que avui inaugurarem crec que reflecteix i reflexiona sobre una realitat fonamental de l'ésser humà, de la naturalesa humana, que podríem polaritzar en dos termes: la complexitat i la unitat.

Amb el terme complexitat em refereixo a les diferents dimensions que configuren cada persona. La dimensió de la corporalitat o de la matèria, la dimensió psicologicoafectiva i la dimensió espiritual. Em sembla que tots podem identi-

ficar fàcilment la riquesa, la varietat i les múltiples ramificacions de cada un d'aquests components de la naturalesa humana. Podríem resumir aquesta complexitat en dos pols: la dimensió corporal i

la dimensió psicoespiritual (l'ànima), a condició de no caure en el parany del dualisme. Cada una d'aquestes dimensions té les seves pròpies característiques, segueix unes lleis, podríem dir que és atreta per una força de gravetat pròpia.

Al mateix temps que identifiquem la complexitat en el nostre ésser, intuïm i experimentem també la tensió vers la unitat. No som només un cos, no som només matèria, ni només esperit, ni només emocions o idees. Som un conjunt més o menys unificat o barrejat de tot això. Si se'm permet l'expressió, som un cos espiritual o un esperit encarnat. Hi ha dues realitats que reflecteixen molt bé aquesta tensió vers la unitat. Una d'elles és el moviment. El fet de moure's, de bellugar-se, un verb preciós que fa servir la Maria Bofill en un dels textos de l'exposició, és signe d'aquesta unitat entre la matèria i l'esperit. Una altra realitat que expressa la unitat és la tendència tan humana a reunir el macrocosmos en el microcosmos. Ja s'hi ha referit al començament el P. Laplana i també en parla l'Anna Pujadas, comissària de l'exposició, en el text que obre el breu catàleg.

Foto: Cristina Guzmán

I crec que és, precisament, en aquest doble àmbit de la unitat i de la complexitat on apareix el paper fonamental dels artistes. Ells afronten el repte d'expressar i de fer viure la tensió entre complexitat i unitat a través de la manipulació artística de la matèria. I això és alhora exaltant, és motiu de gratificació, però també és un combat. L'artista ha de lluitar per tal que la matèria deixi traspuar l'ànima que porta a dins i alhora per poder circumscriure l'ànima en els contorns de la matèria.

Enrique Asensi *Miralls de pedra*

Sala Pere Daura
20 d'abril – 7 d'octubre de 2018

Enrique Asensi (València, 1950) es va formar a l'Acadèmia de Belles Arts de Sant Carles a València. El 1977 va traslladar-se a Alemanya, on va descobrir l'escultura abstracta. És en aquest país on desenvolupa la major part de la seva trajectòria. La seva obra ocupa espais públics en diferents ciutats i pobles d'arreu d'Europa. A més, ha exposat de manera individual i col·lectiva en galeries i centres d'art d'Alemanya i de l'Estat espanyol. Viu entre Colònia i les Gunyoles (Avinyonet del Penedès).

Miralls de pedra, d'Enrique Asensi

Aina Mercader

Comissària de l'exposició

“Tot art veritable aborda quelcom que és eloqüent, però que no acabem d'entendre. Eloqüent perquè es refereix a alguna cosa fonamental. Com ho sabem? No ho sabem. Senzillament ho reconeixem.” Reescric aquesta cita de John Berger, espigolada del seu llibre *Sobre el dibuix*, després de visitar per primera vegada Can Maginet, on es desplega l'impressionant Parc d'Escultures d'Enrique Asensi. Entre les vinyes i envoltant la casa-taller de l'artista broten monumentals volums de pedra i ferro. Són peces contundents, erigides a manera de tòtems, que recorden construccions colossals, com menhirs o zigurats. En alguns casos, les enclotxes a la pedra o al ferro, petites obertures talment que espitlleres, transformen les escultures en portes i finestres que enquadren o destaquen determinades porcions del paisatge, alineant-se amb l'horitzó, amb un camí, o deixant passar un raig de llum. Les més hermètiques poden arribar a mimetitzar-se amb l'entorn, o actuen gairebé com a mirall reverberador, forçant ombres i jocs d'ocultació.

Asensi acostuma a treballar amb ferro *corten*, un material de tonalitats marronoses. Però, a la pedrera, escull la peça

atenent a les diferents pigmentacions. El resultat és una escultura cada cop més depurada, en la qual l'artista prescindeix de tot el que és superflu i se centra en formes senzilles i nítides, per arribar al que és essencial. Se submergeix en els materials, els coneix i els sap tractar, tallar, cremar i polir, buscant l'equilibri i l'harmonia entre els minerals i els metalls. És un procés lent i costós. Algunes lloses poden convertir-se –amb major o menor intervenció del cisell– en allò que ell mateix anomena “escultures murals”. Sovint combinades amb acer, i recolzades sobre la paret, esdevenen suggeridores escultures pictòriques; obres que descansen fermament

sobre el terra, com si sempre hi haguessin estat. Al públic li arriben fàcilment associacions de portes o portals que el conviden a endinsar-se en territoris desconeguts.

Amb cera calenta sobre fusta, l'escultor pinta quadres que –treballats amb foc, cisell, destal i ganivets– s'acosten a l'escultura. Obres que conserven la seva autonomia però que, de vegades, resulten ser apunts en vermell (o blanc) sobre negre per a possibles monuments. Condicionat per l'espontaneïtat de la matèria, cerca de manera ràpida esbossar, entre línies, figures concretes. Les escultures petites, realitzades preferiblement amb alabastre i ferro i presentades en grup sobre taules a mida, també operen com a primers esquemes o croquis. Altres vegades es tracta només de quatre gargots en un bocí de paper. En aquests fulls, l'artista imagina siluetes que fugen de geometries preestablertes, i indica mesures i pesos, pensant en la imatge a fer, aquella que vol que l'espectador retengui, on s'hi miri com si fossin espills de pedra, i a partir de la qual es desbordin plantejaments existencialistes, més enllà de l'ara i l'aquí.

La proposta d'Asensi ultrapassa l'espai, el de la mateixa sala d'exposicions on ara som: suggereix un estat emocional que transcendeix el present i es projecta, enigmàtica, cap al futur. I és que una part important de la seva escultura roman a l'atzar de les inclemències meteorològiques: s'oxida i s'erosiona, entregant-se completament a l'inexorable pas de les estacions. No en va, el creador, que farceix el seu vocabulari amb mots germànics, es refereix a la idea de *Zeitlos* ('sense temps'), per abraçar la intemporalitat.

Aquesta exposició, amb algunes peces inèdites, vol ser una aproximació a l'abstracció geomètrica d'Asensi. Es mostra una tria de la seva producció portes endins, aixoplugada per les imponents bigues i jàsseres de Josep Puig i Cadafalch que sostenen la sala. Tal com defensa Berger, "l'art

no serveix per explicar allò que és misteriós. El que fa l'art és facilitar que ens n'adonem. L'art descobreix allò que és misteriós. I quan es percep i es descobreix, es fa encara més misteriós". És Asensi en estat pur.

Pedra, ferro i foc: origen, solidesa i vida

P. Ignasi Fossas

Prior de Montserrat

Primer de tot, una paraula d'agraïment i de felicitació, en nom del P. Abat i de la Comunitat, a tots els protagonistes.

En aquesta exposició és evident la utilització de tres elements: la pedra, el ferro i el foc. Els dos primers són els materials més usats per l'artista, molt contundents, mentre que el foc el fa servir per treballar i intervenir sobre aquests materials. Es tracta de tres elements que suggereixen, al seu torn, tres realitats. En primer lloc, l'origen, o millor encara: els orígens. Com apuntava el P. Laplana, entrar a la sala sembla com penetrar a les coves d'Altamira. Quan hom s'enfronta a la pedra i el ferro treballats per la mà humana, se sent transportat als orígens de tot, de la humanitat, de la pròpia de vida, del món, amb tot el que això significa de forces tel·lúriques incontrolables i, al mateix temps, de voluntat de presència humana, de voluntat

de domini d'aquestes forces i de voluntat de supervivència. Aquest origen al mateix temps també és una projecció vers el futur. És això. La pedra, el ferro i el foc ens transporten, d'entrada, als orígens.

La segona realitat que aquests elements em suggereixen és la solidesa, la fermesa, no només pel material en si, sinó perquè la pròpia substància transmet duresa, força i contundència. Aquests materials, un cop provats i treballats pel foc, encara esdevenen més sòlids i potents en si mateixos. Naturalment, ja s'endevina que tot això són metàfores de la vida humana.

I en tercer lloc hi ha la vida. Podria semblar un contrasentit que la pedra o el ferro evoquin la vida, però no és tan difícil imaginar i reconèixer com en els orígens de la vida hi ha aquests materials i com estan relacionats amb l'existència mateixa de la vida des dels seus elements més bàsics, bioquímics, fins als elements més evolucionats de la vida humana. La pedra evoca la cova que és aixopluc dels primers humans; la pedra que serveix per tallar, el ferro que serveix per fer eines, per treballar, per caçar, per sobreviure, en definitiva. I finalment el foc, que és fonamental per a la nostra vida, per escalfar-nos, per coure, per fer llum, per treballar aquests materials.

Arribats fins aquí podria semblar que la plenitud de la intervenció humana consistiria a dominar i posseir aquests elements, per treure'n tot el suc i tot el significat possible. Però, veient l'obra d'Enrique Asensi, em sembla que es pot treure una altra conclusió. La perfecció humana no arriba a la seva màxima expressió en el domini del material sinó quan aconseguix fer parlar el material, quan la matèria evoca el misteri de la vida i de la persona humana. L'ésser humà és més plenament humà quan, reconeixent els seus límits i al mateix temps reconeixent la seva força, podríem dir que s'humilia davant dels materials i els ajuda a donar el millor de si mateixos perquè els materials siguin eloqüents i parlin directament a la persona. I d'aquesta manera esdevinguin com un mirall, que no ens torna mai la nostra fotografia sinó que ens obre a espais infinits, a perspectives insospitades.

Enrique Asensi fa aquesta feina amb dues característiques, segons m'explicava ell mateix visitant l'exposició fa una estona. Per una banda, el contrast. Contrast entre l'estovament de la cera i la duresa de la pedra, entre els colors, entre els materials. De l'altra, el dolor, amb el dolor dels cops que ens dona la vida. Sense dolor no es pot accedir a l'experiència del misteri.

Per als monjos, parlar de pedra, de ferro i de foc, del misteri de l'home, de la humilitat, del contrast, del dolor... tot això ens ressona molt en el nostre esperit i ens condueix cap

al Déu de nostre Senyor Jesucrist. Estem molt acostumats a usar la metàfora de la pedra com el Crist, del foc com el signe de l'Esperit. Per tant, ens movem en un univers que ens resulta familiar i per això també m'imagino que l'ambient de treball amb el Museu ha estat tan fàcil. L'enhorabona i moltes gràcies a tots.

Ambaixades i ambaixadors

Els fonaments del catalanisme polític.

Les Bases de Manresa, 125 anys

Josep de C. Laplana

Director del Museu de Montserrat

Manresa, Centre Cultural El Casino. Del 12 de febrer a l'1 d'abril de 2018.

Barcelona, Diputació, Edifici Can Serra. Del 12 d'abril al 16 de juliol.

Comissària: Rosa Serra.

No és fruit de la conjuntura social i política que està vivint actualment Catalunya; almenys fa tres anys que l'Ajuntament de Manresa va contactar amb nosaltres per sondejar el préstec de la Bandera de la Unió Catalana dissenyada per Alexandre de Riquer, que havia de ser la peça clau de l'exposició. Entre els imponderables que sempre surten en iniciatives

tan complexes, el projecte no va tirar endavant de manera efectiva fins al començament d'aquest any amb la implicació decisiva de la Diputació de Barcelona.

El tema central de l'exposició no és tant la centralitat de Manresa, com a ciutat industrial i cultural catalana, que la va fer adient per a celebrar les famoses Bases del catalanisme polític, com estava previst a la primera, sinó que ara, sense relegar l'aspecte manresà, l'argument del discurs era la importància històrica d'aquelles Bases, que van aplegar en un mateix moviment popular sensibilitats polítiques, socials i religioses ben diferents.

La nostra bandera, la seva confecció i la seva història constitueixen el primer àmbit de l'exposició. La idea de fer una gran senyera que fos la icona de la Unió Catalanista va ser d'Agnès Armengol i Altayó (1853-1934), activista i gran promotora de la participació de la dona en el catalanisme militant. De fet foren ella i les seves seguidores les encarregades de recaptar els diners per a dur a bon terme el projecte. Tot i que la Unió Catalanista és de 1891, la bandera insígnia no va cristal·litzar fins al 1900 amb una capta popular que

Foto: Oriol Blanch

d'immediat aplegà 6.000 ptes. N'encomanaren el disseny a l'artista més acreditat de l'*Arts & Craft* a Catalunya, Alexandre de Riquer, que va dibuixar fins i tot la trama tèxtil del teixit bàsic, vermell i groc, de 4 metres, amb l'escut reiterat de Catalunya, segurament elaborat a l'empresa de l'Armengol, filla d'un potent fabricant de Sabadell. La bandera té forma gremial, és a dir, amb una dent retallada a l'extrem, perquè la peça tingui més bon caient quan és portada a les processons i manifestacions populars. Riquer la va enriquir amb una franja vertical, brodada i de teles incrustades, de fullatges modernistes, que indica l'entitat propietària, i un medalló central amb un Sant Jordi lluitant amb el drac, sens dubte inspirat en el relleu de la façana medieval de la Generalitat. L'any 1903, la feina estava enllestida i en celebraren la inauguració al monestir de Poblet, l'11 de juny. El pal va coronat amb un acabament que és una corona comtal amb incrustacions d'esmalts i punta de llança i destrial, de plata i metall dels argenters Masriera. Aquests joiers van prendre el disseny del Sant Jordi de Riquer per a fer-ne uns preciosos i valuosos penjolls d'or, esmalt i pedreria fina per a senyores.

Aquesta exposició ens ha brindat l'oportunitat d'obtenir una restauració de la peça i els instal·ladors han fet una gran vitrina que permet de veure la bandera en la seva integritat.

La captura de l'instant. Alexandre de Cabanyes (1877-1972). L'últim modernista

Biblioteca-Museu Víctor Balaguer, Ajuntament de Vilanova i la Geltrú, i Masia Cabanyes, Consell Comarcal del Garraf. Del 25 de febrer a l'1 de juliol de 2018.

Comissaris: Esther Alsina i Oriol Pi de Cabanyes.

Amb aquesta exposició els vilanovins han volgut commemorar el 140 aniversari del naixement de l'artista conciu-tadà, un bona avinentesa per a aplegar en format d'exposició antològica una setantena de pintures i dibuixos, sovint acolorits, de les diverses etapes i gèneres pictòrics de l'artista. El Museu de Montserrat ha col·laborat en aquesta iniciativa amb el préstec del quadre *Jardí del poeta Cabanyes*, 1925, oli sobre tela, 93 x 99 cm.

L'exposició va acompanyada d'un magnífic catàleg, amb estudis monogràfics molt pertinents dels dos comissaris i de Francesc X. Puig Rovira, que tracta de la trajectòria personal i cívica de l'artista, i del Dr. Francesc Fontbona, que destaca el pòsit de Modernisme subjacent a l'obra del pintor.

Els Dalís de Figueres. La família, l'Empordà i l'art

Museu de l'Empordà, Ajuntament de Figueres.

Del 28 d'abril al 4 de novembre de 2018.

Comissària: Mariona Seguranyes Bolaños.

En aquesta exposició es mostra i es documenta l'àmbit familiar i del cercle íntim de Salvador Dalí, precisament en els anys de la seva formació, amb particular incidència en

el pare de l'artista, el notari Salvador Dalí i Cusí, i de la seva germana, Anna Maria. Tant ella com les seves amigues van fer de model per al pintor diverses vegades.

L'any 1995 ja es va fer una exposició memorable al Palau Robert de Barcelona, que es deia *Dalí: els anys joves (1918-1930)* que, en certa manera, conflueix amb la que s'està fent a Figueres. L'actual, però, té un caràcter més local i comarcal, i en els vint-i-vuit anys que han passat entre una i altra exposició han aparegut a la llum pública molta documentació i obres, sobretot dibuixos, que no s'havien fet servir anteriorment. Per això aquesta exposició figuerenca té especial interès i aporta novetats.

El Museu de Montserrat hi ha col·laborat amb el préstec de sis obres: cinc dibuixos de Dalí, entre els quals hi ha el retrat del pare de l'artista i el de Maria Carbona, i un retrat del farmacèutic Joaquim Cusí, fet pel pintor Ferran Callicó.

La Biblioteca de Montserrat també ha aportat un exemplar de *La vida secreta de Salvador Dalí*, ple d'anotacions manuscrites inèdites fetes per Anna Maria Dalí, que era amiga íntima de la Sra. Josefina Cusí, donant de quasi tota l'obra daliniana del Museu de Montserrat.

El MDM restaura

La bandera de la Unió Catalanista, d'Alexandre de Riquer

Com ja hem explicat abans, amb motiu de l'exposició dels 125 anys de les Bases de Manresa, en la qual la Bandera de la Unió Catalanista del nostre museu és una peça insígnia, ha estat novament restaurada, o millor dit, posada a punt amb vistes a la manipulació i al trasllat. Aquesta operació es va dur a terme entre gener i febrer d'aquest any per Elisabet Cerdà, Eva Camí, Rosa Flor Rodríguez, Sandra Vílchez i

Mercè López, totes del Centre de Documentació i Museu Tèxtil de Terrassa. La primera restauració seriosa la va fer Pilar Tomàs i Farell amb el seu equip del Museu Tèxtil del carrer Montcada de Barcelona, el 1980, i consegüentment la bandera va ser exposada, segurament per primera vegada després de la Guerra Civil, durant l'octubre i novembre del

mateix any al Saló del Tinell de la plaça del Rei. Al catàleg d'aquesta exposició es va publicar la memòria d'aquella restauració.

Tot i que som molt refractaris a prestar aquesta peça atesa la fragilitat de la seda, que té més d'un segle, en els anys que és al nostre Museu ens hem vist compel·lits a prestar-la algunes vegades a organismes oficials, atesa la importància històrica de la senyera. Inevitablement la manipulació i el trafegament de la peça en aquests trenta-vuit anys han produït alguns desperfectes, afortunadament no massa greus.

Les restauradores s'han limitat a consolidar els punts més febles, com ara algunes parts del tul de suport del dors de la seda, han cosit alguns estrips i esmenat algunes malformacions ocasionades per la tensió del sistema de suspensió, han tornat a reforçar amb bandes les vores de la peça i han fixat els serrells. L'orfebre argenter Joaquim Capdevila ha netejat el coronament del pal, ha soldat una peça i ha fixat un esmalt que havia saltat.

Relleu renaixentista atribuït a Damià Forment

Actualment al Museu de Montserrat tenim exposada la peça pariona a aquesta, que és una *Anunciació* i encara un fragment de l'*Infant Jesús entre els doctors de la Llei*. Totes tres obres són les úniques restes del retaule renaixentista sufragat per Isabel de Portugal, esposa de l'emperador Carles, el 1534. L'historiador de l'art Joan Yegüas i Gassó el 1999 va atribuir plausiblement l'autoria d'aquest retaule a l'escultor Damià Forment. Les principals raons són cronològiques i per comparació d'estil amb altres obres d'aquest autor ben documentades. En contrast amb els dos fragments conservats al museu, l'escena de l'*Adoració dels Mags* va perdre la seva policromia, segurament amb motiu de l'incendi de l'exèrcit napoleònic el 1812, quan es va cremar la resta del retaule. Aquesta manca de policromia i el deteriorament de la peça van retenir aquest magnífic fragment a l'interior del monestir. El fet que l'obra hagi estat tants anys en un espai amb calefacció ha provocat una esclatxa evident que travessa l'escena de dalt a baix; aquest desperfecte és antic però últimament havia augmentat i era urgent una restauració, que hem encomanat a Montse Puchades de Montart Restorer (Manresa).

L'alt relleu l'hem vist sempre repintat de color castanya. Teníem l'esperança que sota aquest repintat trobéssim almenys restes de la policromia i del daurat original, però hem quedat defraudats perquè han fet moltes cates fins arribar a la fusta i només han trobat estuc antic sota el repintat de pintura plàstica. Amb tot, la restauració tira endavant. Primerament, cal una neteja a fons i sanejar la fusta, eliminar xilòfags i tapar els forats antics de claus. La feina més entretinguda sense dubte consistirà en l'eliminació de la pintura plàstica. De cap manera ens ha passat pel magí la idea d'inventar-nos una nova policromia d'acord amb la

peça que sí que la conserva. L'obra conservarà l'estuc original i tota ella obtindrà un acabat amb un vernís homogeni lleugerament acolorit.

Un Sant Sebastià d'Escola Bolonyesa de la primeria del segle XVII

Entre els quadres de pintura italiana adquirits a Roma per l'Abat Antoni M. Marcet, ha figurat sempre una obra que va arribar a Montserrat el 1919. Els inventaris antics ja la consideraven d'Escola Bolonyesa i, atesa la bona qualitat de la figura, la destacaren i la fotografiaren. Tanmateix, els inventaris dels anys 30 del segle passat ja deien que precisava una restauració; a poc a poc el quadre fou retirat de la circulació i el seu deteriorament ha estat progressiu.

Amb vistes a un reestudi de tot el conjunt de pintura italiana de l'Abadia de Montserrat, hem cregut oportú de rescatar aquest quadre ja que, mirat amb detall, la figura de Sant Sebastià és prou bona i mereixeria que un bon ull expert en pintura emiliana del segle XVII la veiés i en dictaminés almenys el cercle de l'autoria. Hem encarregat la feina a Gisela Bosom de ProArtis i, efectivament, es tracta d'una restauració un xic complicada, però les parts essencials del quadre resten intactes i augurem la resurrecció d'aquesta obra amb un esplendor que ens admirarà.

En primer lloc, cal consolidar i estabilitzar els aixecaments de pintura i eliminar brutícia i adhesius impropis, després d'haver tret la capa deteriorada del vernís. Cal, encara, observar les clivelles i actuar escaientment en cadascuna d'elles. Ve després la tasca més delicada de reintegrar les pèrdues de policromia seguint el criteri il·lusionista.

Aquesta restauració, la més valenta i delicada que tenim entre mans, és sufragada gràcies a les aportacions dels socis benefactors del Cercle d'Amics del Museu de Montserrat, als quals estem summament agraïts.

Les dues Toràs de la secció d'antiguitats jueves del MDM

A les darreries de 2017, la Biblioteca de Montserrat va rebre la petició de préstec per tal de digitalitzar els textos dels manuscrits jueus del seu fons, entre els quals es troben les dues Toràs, exposades a la secció d'Arqueologia del Museu de Montserrat. Aquesta petició ha estat el motiu perquè la Biblioteca projectés una escaient restauració d'aquestes peces monumentals que mai no havien estat restaurades. El fet de ser fulls de pergamí cosits l'un amb l'altre, i enrotllats en dos topants, ha estat el motiu que l'ús secular de les dues Toràs a les sinagogues n'hagi ocasionat un deteriorament preocupant. La Torà més gran és la que presenta més desperfectes. Hi ha pàgines descoïdes i vores esquinçades, sobretot en la part inferior, la que frega el lector. Hi ha també moltes taques que caldrà eliminar i totes dues peces es troben molt deshidratades.

Amb tot, la restauració serà mínima, ja que preveiem que mai més tornaran a estar en ús. Simplement, volem assegurar una conservació correcta amb el pas del temps. La restauració va a càrrec d'Àngels Borrell i Carme Bello, d'Estudi B2 i, a més dels rotlles de pergamí, comprèn encara l'estoig i els coronaments amb forma de torre amb campanetes que sonen en el balanceig ritual en la cerimònia d'entronització de la Llei.

El llibre de registre. Les últimes donacions

Una escultura d'Elisa Arimany

Fa un any, concretament del 17 de febrer a l'11 de juny de 2017, vam acollir al Museu una fantàstica exposició d'escultures d'Elisa Arimany, amb Francesc Miralles com a co-

missari. Amb el títol *La força d'una idea*, vam mostrar una selecció molt representativa de l'obra d'aquesta escultora cerdanyolenca. El passat mes de febrer ens vam retrobar amb l'Elisa, acompanyada dels seus fills, Marta, Rosa i Marcel·lí Sugranyes, i del conservador de la seva col·lecció, Josep Cantacorps, que van venir a Montserrat per fer donació d'una de les obres que va formar part d'aquella mostra: *Bonança* (2006), ferro corten, 28 x 35,8 x 20 cm. Estem molt agraïts a l'Elisa per ajudar-nos a enriquir el fons d'art contemporani del Museu de Montserrat. Esperem trobar-li aviat un lloc adient per a exposar-la!

Pintura catalana de Concepció Cid

Les donacions continuen arribant inesperadament al Museu de Montserrat. Els marmessors de la senyora Concepció Cid Capdevila ens van avisar que la traspassada ens esmentava en el testament deixant-nos globalment els béns artístics del seu habitatge. Es tractava d'una deixa molt heterogènia, però de seguida vam veure que hi havia alguns quadres que podien completar la col·lecció de pintura catalana moderna del nostre museu. En total eren dinou quadres, tres dels quals considerem entre els més interessants. Són aquests:

Alexandre Cabanyes (Barcelona, 1877-Vilanova i la Geltrú, 1972), *Subhasta del peix al Trajo de Garbí de Vilanova i la Geltrú*, 1942, oli sobre tela, 81 x 100 cm. Josep Amat (Barcelona, 1901 - Sant Feliu de Guíxols, 1991), *Carrer del Portal de Santa Madrona*. Barcelona, 1947, oli sobre tela, 50 x 65 cm. Joan Bta. Porcar (Castelló de la Plana, 1889-1974), *El Serrallo*. Castelló de la Plana, 1947, oli sobre tela, 73,5 x 100,5 cm. El llegat, que arribà al Museu el dia 20 de novembre, també comprèn diverses miniatures de vidre, figuretes, capsetes de porcellana i tres pessebres.

Dues taules antigues

El dia 20 de novembre de 2017 els marmessors de la Sra. Antònia Sala, vídua del Sr. Agustí Soler de Murillo, van fer arribar al nostre museu un parell de taules antigues de les quals la donant ja ens havia parlat. No són peces extraordinàries, però tenen el seu interès. Ambdues procedeixen de

la col·lecció del seu sogre, Ramon Soler Vilabella, del qual també vam rebre, fa anys, la magnífica col·lecció de teixits coptes. La primera, tremp sobre taula i fons daurat, de 141,5 x 102 cm, representa Sant Benet. D'antuvi, en veure-la només per fotografia, vam dubtar de la seva autenticitat, però el Dr. Joaquim Garriga de la Universitat de Girona ens va dir que, segons el seu parer, podia ser autèntica, produïda segurament en un taller rural però amb trets característics del gòtic internacional, del segle XV. Vam inspeccionar la peça i, efectivament, la taula és antiga, no és cap falsificació, i vam mirar si estava molt repintada, però no; els retocs eren zones puntuals i poc importants. Es tracta, doncs, de la imatge de Sant Benet més antiga que tenim a Montserrat.

L'altra taula (102 x 84 cm) representa Sant Pere i Sant Pau i s'hauria de datar ca. 1520-40, segons el Dr. Garriga. No és catalana sinó més aviat aragonesa o navarresa. Segurament de la mateixa procedència d'altres dues taules de la col·lecció Soler Vilabella que van arribar a Montserrat juntament amb els teixits coptes.

Un retrat d'Apel·les Mestres de Joan Llimona

El 5 de desembre de 2017 ens va arribar un autèntic regal de Nadal: un quadre singular i de gran qualitat del pintor Joan Llimona (1860-1926), donat per la neta del pintor, Elisabet Torras Llimona. Al Museu de Montserrat ja teníem,

entre olis i dibuixos, deu obres d'aquest autor, però aquesta és, sens dubte, la millor, la més representativa i de la millor època del pintor de les que tenim. Representa l'interior de l'estudi que tenia l'artista a un pis alt del carrer Petritxol de Barcelona al final dels anys vuitanta i primers noranta del segle XIX. En aquest estudi, Joan Llimona

va pintar els seus quadres més emblemàtics, exposats a les primeres exposicions del nou Cercle Artístic de Sant Lluc

que ell fundà el 1893: *Cristo venç* (1891), *La mort sobtada* (1893) i *Tornant del tros* (1896). Són quadres que van escandalitzar la Barcelona progressista perquè un pintor que es deia modern, esdevingut catòlic convers, feia servir sense cap complex el seu art d'arrel naturalista per a finalitats morals i apostòliques. No tothom estava d'acord amb la campanya de desprestigi orquestrada des del modernisme militant encapçalat per Casellas i el seu grup. Apel·les Mestres respectava, tot i que no la compartia, l'opció de Llimona, un pintor de cap a peus que no tenia por d'enfrontar-se amb l'opinió pública adversa. Apel·les Mestres el va visitar al seu taller i Llimona va voler plasmar el moment en aquest quadre.

Un bust de Puig i Cadafalch

L'escultor Manuel Cusachs de Mataró és un artista vinculat amb Montserrat des de fa més de 30 anys. Tenim d'ell les escultures a l'espai públic de les dues figures de la Visitació del Rosari Monumental i la gran imatge de l'Abat Oliba sobre la Font del Portal. Amb motiu de l'Any Puig i Cadafalch, Cusachs va elaborar un bust de bronze (48 x 40 x 49 cm) i n'ha fet donació d'un exemplar al Museu de Montserrat, i el 18 de desembre de

2017, quan va arribar, el vam col·locar en lloc preminent a la sala d'actes del Museu que porta el nom de l'arquitecte i polític.

Donació de pintura catalana moderna

El 23 de gener, una senyora de Barcelona que vol restar anònima ens va citar al seu domicili perquè veiéssim la seva col·lecció d'art, que té previst llegar en testament al Museu de Montserrat. Hi ha algunes peces destacades d'artistes com Alfaro, Gussinyé, Sanvisens, etc. Però va voler avançar la donació amb altres quadres que tenia guardats. Així, han arribat ja a Montserrat obres de Josep Colomer, Badia Camps i Pau Sabaté.

Esbossos dels murals de Fèlix Mestres per al Col·legi de Notaris de Barcelona

La família Sesma, i en el seu nom la Sra. Assumpta Sesma Vilagrasa, ha fet donació de tres esbossos que el pintor Fèlix Mestres (1872-1933) va regalar personalment a l'avi de la donant, Santos Sesma Monforte, a final dels anys 20 del segle passat. Santos Sesma era el bidell del col·legi notarial

i ajudava el pintor en feines subsidiàries. Aquests esbossos tenen l'interès d'oferir-nos el projecte primer dels murals que el pintor va anar modificant paulatinament. Les pintures murals de la sala de juntes del Col·legi de Notaris de

Barcelona es van inaugurar formalment al gener de 1919. Els nostres petits esbossos, arribats el dia 31 de gener, tracten els temes: *L'evolució de la fe en el món romà*, que correspon al mur frontal (tremp sobre paper, 37,5 x 81 cm; *Jurament d'un tabulari segons la constitució de Lleó el filòsof*, que correspon al mur esquerre (tremp sobre paper, 37 x 33 cm) i *Rolandino de' Passaggeri i els seus deixebles a la Universitat de Bolonya* (tremp sobre paper, 37 x 33 cm).

Plaquetes i cartells de Ricard Giralt-Miracle

El retrat de Ricard Giralt-Miracle (1911-1994) penja en el mur tester del despatx del nostre Museu ja que aquesta personalitat ens va ajudar amb els seus consells i el seu treball en els anys 80 i 90. El seu fill Daniel, hereu i promotor del seu llegat, ha donat al

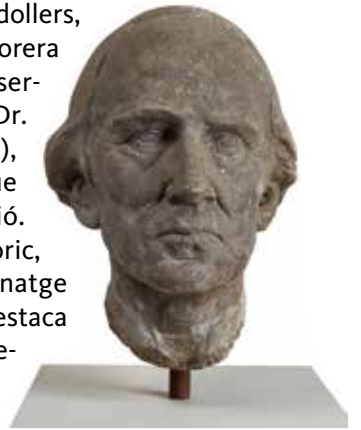
Museu de Montserrat un conjunt significatiu d'obra gràfica de Filograf perquè en siguem dipositaris i divulgadors de l'obra magnífica del seu pare, que ocupa un lloc preeminent en el grafisme contemporani. La donació consta d'una setantena de plaquetes i cartells, que daten entre els anys 40 i 90 del segle passat.

Pel que fa a les arts gràfiques, el Museu de Montserrat, des dels anys 80, ja era dipositari de l'esplèndida col·lecció –segurament la millor de Barcelona– dels petits impresos *ephemera* (postals, estampes, cromos, carnets de ball, menús, anuncis comercials, etc.) del segle XIX i primera meitat del XX de la col·lecció Carme Carreras Candi. Des del 31 de gener el dipòsit de Filograf eixampla l'horitzó i incrementa la qualitat del fons d'arts gràfiques del nostre Museu.

Un bust de Joan Borrell i Nicolau

El febrer passat, en acabar l'exposició *Crònica de l'origen* dedicada a l'escultor Joan Borrell i Nicolau (1888-1951), vam rebre un generós regal d'Enric Morera i Borrell, net de l'artista i un dels artífexs d'aquesta mostra juntament amb el

nostre company Bernat Puigdollers, que en va ser el comissari. Morera ha donat al Museu de Montserrat aquest bust de pedra del Dr. Ramon Turró i Darder (1928), 33 x 25 x 26 cm, una peça que va formar part de l'exposició. Més enllà del seu valor històric, per la rellevància del personatge retratat, aquesta escultura destaca per ser un dels seus millors retrats, tan característics per la seva personalitat i duresa, hereva de la *terribilità* miquelangelesca.

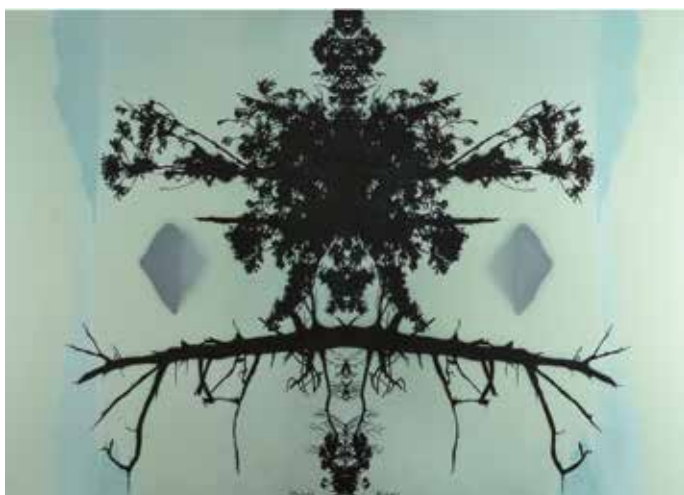
Una pintura de gran format de Niebla

El dia 3 d'abril de 2018, un cop acabada l'exposició d'homenatge a Josep Niebla, vam rebre la donació d'una obra especial de la col·lecció personal de l'artista, que des de fa unes setmanes llueix per a tots els visitants del Museu de Montserrat. És un quadre esplèndid de més de 3 metres, que forma part d'un conjunt d'obra en què el pintor reflexionava sobre la infinitat de Déu (*Déu*, grafit sobre paper adherit a fusta, 183 x 305 cm). Hem situat la pintura al vestíbul d'entrada del museu, just darrere de l'escultura que és una còpia en marbre de Carrara de la Victòria de Samotràcia, que presideix des de fa anys aquest espai de benvinguda. La Victòria de Samotràcia ens és emblemàtica al nostre museu. És una dona que desafia els vents i que vol volar. El rerefons del quadre de Niebla incrementa el caràcter simbòlic d'ambdues obres. El desafiament i l'anhel d'enlairar-se té com a horitzó els espais infinits més enllà de les contingències d'aquest món.

Un quadre de Jordi Fulla

Després de l'aplaudida exposició de l'any passat *Anatomia d'una illa a ulls clucs*, Jordi Fulla ha volgut donar al Museu de Montserrat un quadre seu de primera categoria i ben característic de la seva empremta. És una obra que no va formar part d'aquella mostra a Montserrat i que vam incorporar el passat mes de març. L'artista va pintar el quadre en una de les seves estades al Japó. En concret, es trobava a l'illa sagrada de Miyajima, on la llegenda diu que no s'hi pot néixer ni morir. Des d'allà tenia vistes a la badia d'Hiroshima i va recrear en dues grans peces una visió personal

de la catàstrofe dels bombardejos atòmics sobre Hiroshima durant la II Guerra Mundial. La peça es titula *CAT 525. For the American people, after Hiroshima II* (2006), 150 x 210 cm, acrílic sobre tela. L'altre quadre "bessó" l'hi va comprar un col·leccionista.

No cal dir que aquesta peça enriqueix moltíssim el fons d'art contemporani del Museu de Montserrat. Moltíssimes gràcies, Jordi, per la teva generositat!

Pintura d'estil naïf de Felícia Fuster

La Sra. Enrica Mata, presidenta de la Fundació Felícia Fuster, ha obsequiat el Museu de Montserrat en nom de l'entitat que representa amb un quadre de la pintora i poeta Felícia Fuster i Viladecans (1921-2012). Al museu no teníem obres d'estil naïf. Per això hem agraït especialment la generositat d'aquesta fundació per donar aquesta peça a Montserrat. És una obra de petit format. Com altres pintures d'estil naïf de Felícia Fuster, l'artista emprava un llenguatge

incipient que denota influències subtils de fauvisme, i representa motius quotidians, paisatges i escenes familiars d'una certa ingenuïtat. Es titula *Venècia* (ca. 1983), oli amb càrrega sobre fusta, 41 x 27 cm.

Un Sant Francesc de Garcia-Llort

La família Pla Ferrer de Sant Cugat del Vallès ens ha obsequiat amb aquesta pintura colorista de Josep Maria Garcia-Llort (1921-2003) que representa l'escena de Sant Francesc d'Assís amb el llop de Gubbio (1964), oli sobre tela, 96 x 130 cm. És un Sant Francesc vestit de caputxí, envoltat d'animalons amb el germà sol radiant al fons. Els

donants ens han assabentat que aquest quadre va pertànyer a la Sra. Carme Serrallonga, que fou directora de l'escola Isabel de Villena d'Esplugues de Llobregat, mecenes i col·leccionista d'art que havia comprat molta obra

de Garcia-Llort. Ella va regalar aquest quadre al Sr. Manel Pla Carrera i a la seva esposa amb motiu del casament del seu fill Francesc.

Un oli de Modest Urgell i un retrat de Fèlix Mestres

Arnau Olivar va ser durant més de 40 anys el director de les sessions de cinefòrum per als monjos de Montserrat, ja que ell era un crític de cinema molt reconegut i germà del

nostre P. Alexandre. Arnau va morir el 6 de març de 2016 i un parell d'anys abans ja ens havia assabentat que ens volia deixar els millors quadres familiars que tenia a casa, propietat del P. Alexandre. Amb tot, com és lògic, aquesta donació no s'ha fet realitat fins a la mort de la seva vídua, Maria Rosa Seix, el passat 12 de març. El llegat consisteix principalment

en un preciós quadre de Modest Urgell (60 x 116,5 cm) amb el tema "lo de siempre", com irònicament titulava els seus quadres el mateix artista: un capvespre amb un camí desert

a l'entrada d'un poble amb el portal d'un cementiri. El retrat de Fèlix Mestres és un pastel molt fi (72 x 70,5 cm) que representa la Sra. Carolina Daydí i Balari, traspassada el 1918, àvia del donant.

Un bust d'Enric Monjo

A final d'abril va arribar al Museu aquest bust d'Enric Monjo i Garriga (1895-1976), un escultor ben representat a Montserrat, amb obres tan rellevants com la Porta Angèlica d'accés al Cambril, i moltes altres escultures. Aquesta nova peça que incorporem és el retrat de Joan Ors i Verde (1917, bronze, 39 x 17 x 12 cm.),

cosí germà d'Eugeni d'Ors, que va ser bibliotecari arxiver del Parlament de Catalunya. És una obra especialment interessant tant per la seva qualitat artística com per la seva singularitat. Cal tenir en compte que Monjo tenia tan sols vint-i-dos anys quan va realitzar aquest retrat i que es conserven poques obres seves d'aquest període. L'èxit desmesurat que tingué durant els anys de la postguerra i els grans encàrrecs oficials que va realitzar anys més tard han eclipsat els seus orígens, lligats al noucentisme, d'un valor plàstic més elevat que el de la seva obra posterior. La donant és la Sra. Rosa M. Masalles Viciano, vídua de Joan Ors Muntanya, fill del retratat.

Dos olis de Ramon Cortès Casanovas

Els germans terrassencs Rosa M. i Pere Cortès Ferran han donat al Museu de Montserrat dues obres del seu pare, el pintor Ramon Cortès Casanovas (Terrassa, 1906-1977). Són dues peces característiques d'aquest pintor figuratiu, que va conrear tant el retrat com el paisatge: *L'àvia al balancí* (1957), oli sobre tela, 90 x 115 cm i *Gitanos i carro* (1946), oli sobre tela, 46 x 55 cm.

Santa Cecília de Montserrat - Espai d'Art Sean Scully

L'Espai d'Art Sean Scully de Santa Cecília de Montserrat avança lentament, però s'aferma. Tinguem present que durant aquest primer semestre del 2018 ha estat vigent l'horari d'hivern, que implica que el centre ha estat tancat fins a Setmana Santa, a excepció dels dies en què organitzem activitats de l'Institut Art i Espiritualitat i visites concertades de grups. Amb tot, val a dir que molts visitants il·lustres que han demanat de veure l'Espai d'Art Sean Scully n'han quedat admirats. Entre aquests, volem destacar la visita del P. Friedhelm Mennekes, jesuïta, antic rector de Sankt Peter de Colònia i gran especialista d'art contemporani. El

P. Mennekes va esmerçar gairebé mitja hora en silenci en aquest espai, deixant-se amagar de l'ambient altament espiritual que traspuja Santa Cecília amb les pintures d'Scully. És únic a Europa i segurament a tot el món. La Rothko Chapel i la Capella del Rosaire de Vence de Matisse són diferents; els manca la profunditat dels segles.

Institut d'Art i Espiritualitat Sean Scully

L'Institut Art i Espiritualitat es consolida a poc a poc. Portem gairebé tres anys organitzant activitats amb una periodicitat de dues mensuals. De moment continuem amb el

divendres a la tarda, de 16 a 18h. Malgrat que Santa Cecília es troba en un indret que no és gens a mà, que cal anar-hi expressament i amb transport privat, hem aconseguit un públic força fidel que oscil·la entre 30 i 40 persones de mitjana, per bé que en algunes ocasions hem hagut de penjar el cartell de complet, un "sold out".

De moment, el director del centre, el P. Josep Laplana, continua entestat que les activitats han de ser gratuïtes. Amb les aportacions voluntàries dels assistents cobrim només una part molt petita dels costos de producció, i per fer quadrar els números hem de recórrer a l'ajut inestimable de la Fundació Abadia de Montserrat 2025. El seu director, Carles Riba, ens ha donat suport des del primer moment. Amb tot, alguns del nostre entorn ens diuen que almenys els concerts –la música sempre és més cara– haurien de ser de pagament, ni que sigui amb un preu mòdic. Ara per ara continuem com sempre.

Entre les millores que hem aconseguit figura un nou equip de so més adequat a l'espai, que millora considerablement l'audició.

Algunes institucions *germanes*, com l'espai *O Lumen* dels dominics de Madrid, ens esperonen a continuar en aquesta línia, i argumenten que sense el contingut i l'aprofundiment de les activitats de l'Institut Santa Cecília seria *només* un bon espai visitable, però l'Institut li atorga ànima.

22 de novembre de 2017. Missa de Santa Cecília

Des que vam obrir l'Espai d'Art Sean Scully, els components de l'equip del Museu de Montserrat ens hem ocupat que no faltés la missa de la santa el dia de la seva festa. Ornem l'altar amb flors i ciris i el P. Laplana celebra l'eucaristia. Aquest any passat vam obrir la celebració al públic, cosa que farem d'ara endavant. Hi sou convidats.

24 de novembre de 2017. Concert de Santa Cecília

També com cada any, el divendres següent de la festa celebrem la patrona amb música. El concert de Santa Cecília de 2017 el va protagonitzar el Manresa Cello Trio, format per Anna Costa, Amat Santacana i Peter Schmidt. Va ser un recital magnífic, en què el trio de violoncels va omplir l'esplèndida sonoritat de l'església. Van interpretar peces de Cervetto, Haydn, Beethoven i Kodály, amb els arranjaments oportuns per a tres violoncels. Les melodies ens van transportar a diferents estats d'ànim, des de la vivesa d'algun minuet a l'elegància i la melangia pròpies d'aquest instrument. Va ser una estona fantàstica, i així ho va expressar

el públic assistent. Si voleu, al nostre canal de Youtube i al web podeu veure'n i escoltar-ne algun fragment.

15 de desembre. La poesia de Corredor-Matheos

Aquesta va ser la darrera sessió de 2017 de l'Institut. Com altres anys en les dates nadalenques, vam dedicar l'activi-

tat a la poesia, i vam convidar un amic i gran col·laborador de Montserrat com és el reputat crític d'art i poeta premiat J. Corredor-Matheos. Vam gaudir d'una lectura en què l'autor va compartir el seu recorregut íntim com

a poeta des de la simple però atenta observació de la realitat que l'envolta, sobretot la familiar: des de la sensibilitat per una neta que acaba de néixer, a la reflexió sobre la mort. Corredor-Matheos va llegir la seva poesia sintètica i despullada, amb què sempre ha aconseguit dir molt amb molt poc, i ens va fer passar una estona formidable.

12 de gener. L'Orfeu, de Claudio Monteverdi

Vam encetar l'any 2018 amb la VIII sessió del cicle *Inspiració / Divinitat*, a càrrec d'Oriol Pérez-Treviño, que és un excel·lent pedagog que ens introdueix a conèixer millor i a degustar la música clàssica. En la sessió anterior havíem escoltat les *Vespres solemnes de la Mare de Déu*, de Monteverdi, que vam complementar amb *l'Orfeu*, del mateix autor. Oriol té un públic addicta a les seves audicions. Hi havia 58 persones apuntades. Oriol ens va fer sentir les tres parts més importants de l'obra i vam poder seguir *l'Orfeu* en els seus

tres moments claus: la descoberta d'Eurídice, la davallada als inferns cercant la seva estimada i l'elevació gloriosa de l'amor. Va ser molt aplaudit i amb ell vam passar una tarda memorable.

26 de gener. Llena desxifra Tàpies

L'artista Antoni Llena va posar llum a l'obra de Tàpies en la seva conferència. La coneixença d'amistat amb Tàpies i la pròpia sensibilitat de Llena com a creador plàstic ens van endinsar en les galeries subterrànies de l'esperit de Tàpies. Llena ens va parlar dels contrastos de Tàpies en la seva personalitat, però també de com traslladava les seves inquietuds vitals a la seva obra: la convicció de ser artista, la subtil i amagada al·lusió a Déu, l'astorament davant la mort, la

substancial feblesa del cos humà... Els comentaris de les seves obres projectades en pantalla van permetre als assistents conèixer millor l'obra d'un geni universal de l'art del segle XX.

9 de febrer. La Passió segons Sant Mateu, de Bach

La Passió segons Sant Mateu BWV 244 (1727) no és una obra més dins de l'immens catàleg de peces de J. S. Bach (1685-1750). Convertida en l'obra referencial d'aquest catàleg des de la recuperació impulsada per Felix Mendelssohn-Bartoldy (1809-1847), l'11 de març de 1829 a la Sing-Akademie de Berlín, cada audició suposa ja no només la corroboració del geni *bachià* sinó l'endinsament en qüestions teològi-

Bach amb la composició de la seva obra: acostar Déu als homes.

ques que, indubtablement, Bach va tenir d'allò més en compte. Dins del cicle *Inspiració / Divinitat*, Pérez Treviño ens va apropar a aquesta obra sublim per intentar extreure'n algunes de les seves claus, que ens porten a la gran comesa de

en *La menor*, BWV 807, de J. S. Bach; *Sonata núm. 15 en Fa major*, K533, de W. A. Mozart, i *Sonata núm. 1 en Do major*, Op. 1, de J. Brahms. Malgrat la seva joventut, Eudald Buch acumula ja una sòlida trajectòria, amb actuacions en diversos festivals i sales importants. El públic de Santa Cecília va gaudir d'un altre concert memorable.

13 d'abril. Les beguines de Flandes dels segles XIII-XIV

El P. Josep de C. Laplana, director del Museu de Montserrat, va pronunciar una conferència-meditació sobre les beguines. Laplana va reivindicar l'actualitat de les beguines i el seu paper per posar en valor la dona en la societat medieval. Les beguines constitueixen una institució molt peculiar: dones cristianes que viuen juntes però cadascuna a la seva casa sense regla, ni congregació ni fundadora, absolutament lliures. Cadascuna vivia de les seves rendes o del seu treball en hospitals o escoles. Aquest moviment religiós va

produir una literatura mística femenina i feminista molt especial, sobretot a Flandes als segles XIII i XIV. Jordi-Xavier Romero va llegir alguns dels textos que ens van convidar a la reflexió.

23 de febrer. Mennekes evoca Chillida

Com explicarem més endavant, la visita del P. Mennekes a Barcelona i a Santa Cecília de Montserrat va suscitar un interès especial en el públic sensible a l'espiritualitat i a l'art contemporani. En la conferència de Montserrat va explicar

fil per randa la seva experiència amb artistes com Eduardo Chillida i l'execució de l'altar en forma de tres creus a l'església de Sant Pere de Colònia, de la qual va ser rector.

16 de març. El retorn d'Eudald Buch

El jove pianista Eudald Buch (la Garriga, 1997), format a l'Escolania de Montserrat, va actuar per segona vegada a Santa Cecília. El vam conèixer el 13 de gener de 2017 i vam quedar tan entusiasmats del seu talent que vam decidir tornar-lo convidar. Eudald va acceptar gustosament i ens va proposar un programa titulat *El teclat alemany*, amb tres peces de grans compositors: *Suite anglesa núm. 2*

4 de maig. El debut poètic de Bernat Puigdollers

Bernat Puigdollers, historiador de l'art i membre de l'equip directiu del Museu de Montserrat, va fer el seu debut com a poeta a Santa Cecília. Bernat s'ha fet com a poeta principalment a l'ombra de J. Corredor-Matheos i d'altres com José Cruset. Acompanyat de l'actriu Nú Miret, que va fer la lectura dels poemes, Puigdollers va anar desgranant els

eixos de la seva producció poètica, que planteja com una manera d'entendre el món. La seva obra es fa preguntes existencials, sobre el jo, sobre la vida i la mort, i ho fa d'una manera depurada al màxim, amb les paraules estrictament justes, triades i precises, com si haguessin passat per un alambí, sense un bri de pols. Bernat és un poeta sense concessions al sentimentalisme, va de dret al nucli de la qüestió que planteja, sense distreure'ns amb flors i violes. Un poeta més madur que els seus 26 anys. Esperem que aviat vegi la llum el llibre *L'únic paper de l'aire*, que vam gaudir en primícia a Santa Cecília.

18 de maig. El ritme de les estacions en l'espiritualitat cristiana

El P. Bernabé Dalmau, monjo de Montserrat, va pronunciar la conferència meditativa *El ritme de les estacions en l'espiritualitat cristiana*. La ponència va remarcar com el cicle natural agrícola va influir en les festes jueves i com

el cristianisme, en certa manera continuador del judaisme, va compondre el seu calendari d'acord amb la tradició jueva i transformant, tot donant-hi un sentit nou, antigues festes tradicionals del paganisme romà. La connexió del cicle solar i els elements

de la natura amb els fets cabdals del cristianisme ens fa adonar de la dimensió ecològica que va subratllar el Papa Francesc en l'encíclica *Laudato Si*.

Activitats 2n semestre 2018

14 de setembre. Audició musical. Oriol Pérez Treviño. *La Creació*, de Haydn.

28 de setembre. Conferència. Antoni Vila Delclòs. *L'art del vitrall i el seu contingut espiritual*.

19 d'octubre. Roger Padullés i Dani Espasa. *Eclipsi total*. Àries d'oratori i òpera de G. F. Händel.

22 de novembre. Festa de Santa Cecília. Missa, a les 9.30h.

23 de novembre. Concert. Peter Thiemann i Guillaume Terail. *Dos violoncel·ls, dues generacions*. Aims a Santa Cecília.

14 de desembre. Recital poètic. Miquel de Palol.

Cercle d'amics del MDM

Un cop vam acabar la campanya d'informació i llançament del Cercle d'Amics del Museu de Montserrat, l'increment d'inscripcions ha estat un degoteig bastant regular. Actualment som només 847 socis, dels quals 46 són benefactors, amb quotes voluntàries que oscil·len, aproximadament, entre els 20 i els 100 euros anuals. Malgrat que l'impacte inicial va ser molt engrescador, avui considerem que encara ens trobem una mica per sota de les expectatives. Voldríem arribar a un miler d'amics i un centenar de benefactors, com a mínim.

A *El Propileu*-21 us comunicàvem el projecte de dues restauracions de pintura italiana del segle XVII, un *Sant Francesc* napolità possiblement de Mattia Preti i un *Sant Sebastià* d'Escola Bolonyesa que ja està en procés de restauració, com hem dit abans. La restauració del Sant Francesc ha resultat més complicada i més cara del que ens pensàvem i hem hagut de recórrer a una subvenció de la Generalitat. Per això hem dedicat la resta dels ingressos dels benefactors a fer una neteja i una posada a punt d'un bust de la Mare de Déu de Ripoll fet a Roma el 1888 pel pintor català Enric Serra i Auqué, previ al gran mosaic que el Papa Lleó XIII va regalar a Catalunya amb motiu de la restauració del monestir de Ripoll. Aquesta és una obra històrica i emblemàtica de l'art religiós de la Renaixença.

Pel que fa a les activitats del Cercle, n'hem programat dues abans de les vacances d'estiu. El 26 de maig vam presentar el catàleg de l'exposició *Miralls de pedra*, de l'escultor Enric Asensi, un magnífic llibre de 80 pàgines amb fotografies de gran qualitat editat pel Museu de Montserrat i que podreu trobar a la botiga del MDM. Vam voler celebrar la publicació d'aquest volum amb el Cercle d'Amics del Museu

de Montserrat organitzant una visita especial a la mostra, comentada pel propi artista, acompanyat de la comissària de l'exposició, Aina Mercader. Va ser un privilegi poder submergir-nos de primera mà en les contundents obres de pedra i ferro que construeix Asensi, que va explicar el sentit profund del seu treball. L'artista cerca l'espiritualitat en la manipulació dels materials i convida l'espectador a mirar més enllà dels "miralls de pedra" per reflexionar sobre els misteris de la vida.

D'altra banda, el dissabte 21 de juliol a les 12h convoquem els socis que els vingui de gust pujar a Montserrat a una conferència amb projecció d'imatges sobre Santiago Rusiñol i Ramon Casas a Montserrat. Són els pesos pesants del Modernisme català. Acabada la conferència, comentarem in situ les obres d'aquests dos "homenots" a l'exposició permanent del MDM. La xerrada anirà a càrrec mà a mà de Josep de C. Laplana, director del Museu, i Bernat Puigdollers, historiador de l'art i membre de l'equip del Museu.

Coses que passen

Necrològiques

Josep de C. Laplana
 Director del Museu de Montserrat

Com podeu comprovar, els darrers números d'*El Propileu* porten l'apartat de notes necrològiques. És llei de vida. Molts amics que ens havien animat i acompanyat i donants als quals devem un agraïment especial es van morir, i és just que en fem memòria.

Arnau Olivar Daydí i Maria Rosa Seix

L'entranyable Arnau Olivar va morir el 6 de març de 2016. Era un lector entusiasta del nostre *Propileu* i m'havia comentat diverses vegades que volia que els quadres familiars dels Olivar Daydí vinguessin a parar al Museu de Montserrat, com hem explicat a la secció de *Donacions*.

En morir la seva vídua, Maria Rosa Seix, el propassat 12 de març, volem fer memòria agraïda de tots dos. Maria Rosa Seix va ser la nena que va fer servir de model Joan Rebull per fer la nostra escultura policromada *Maria Rosa* i quan Arnau i la seva esposa visitaven Montserrat mai no deixaven de veure l'obra, que procedia de la col·lecció Sala Ardiz i que surt reproduïda a bastament en infinitat de llibres.

P. Fernando García Gutiérrez

La del P. Fernando de Sevilla és una altra pèrdua que lamentem profundament. Era el nostre assessor en tot el que es refereix a l'art asiàtic. El 1956, jove estudiant jesuïta, fou destinat al Japó, on es va formar al costat del gran P. Pedro Arrupe, i esdevingué un gran expert d'art japonès i, per extensió, d'art asiàtic, del qual fou durant molt temps professor a la Universitat Sophia (Jochi Daigaku) de Tòquio. És autor del volum d'art asiàtic de la *Summa Artis*. De retorn a Espanya, i integrat a la província jesuítica andalusa, va exercir càrrecs importants a l'arquebisbat de Sevilla, com delegat de patrimoni. Era acadèmic molt actiu de la Reial Acadèmia de Belles Arts de Santa Isabel d'Hongria de Sevilla, entitat amb la qual el nostre Museu manté una estreta relació atesa l'amistat que ell ens professava. El P. Fernando tenia una extensa xarxa d'amics i coneguts de gran trajec-

tòria i per mitjà d'ell el Museu de Montserrat va obtenir suport i facilitats de tota mena, altrament impossibles. Va morir el 19 d'abril, i el trobarem molt a faltar, ja que era un home de ciència i d'una cordialitat abassegadora.

Antoni Ubach i Nuet

El 14 de maig va morir Antoni Ubach i Nuet, reconegut arquitecte, germà d'un monjo molt vinculat a Montserrat, i donant d'un quadre de Sant Francesc de Joan Llimona. El despatx d'arquitectes Espinet-Ubach ha realitzat obres emblemàtiques a Catalunya; a

Montserrat van fer la remodelació integral de l'Escolania, que és l'obra més encertada que s'ha fet des de fa molt temps. Antoni, a més, era un lector assidu del nostre *Propileu* i estava al cas del rumb del Museu de Montserrat.

Estrenem un pessebre de la Sra. Cid

Cada any, en arribar les festes de Nadal, muntem el pessebre a la recepció del Museu de Montserrat. En tenim un amb les figures de Pere Pruna, i un altre de més menut amb tot de figuretes de Lluís Mestres i Brunet, fill i deixeble de Fèlix Mestres. Aquest any, però, havent rebut del llegat de la Sra. Concepció Cid tres petits diorames de pessebres, n'hem estrenat el més gran de tots, que va motivar la complaença dels visitants.

Presentem el llibre de Dalí a Barcelona

El passat 1 de febrer vam celebrar un acte de presentació del llibre *Dalí: Acadèmia neocubista i altres obres*, de Jordi Falgàs. Atesa la bona relació establerta amb el Reial Cercle Artístic de Barcelona, vam poder usar la sala d'actes d'aquesta entitat. Es tracta del tercer volum de la col·lecció *Monografies del MDM*, dedicat a la colossal obra de Dalí *Acadèmia neocubista*, una de les peces estel·lars del Museu de Montserrat. El llibre l'ha escrit el doctor en Història de l'Art i especialista dalinià Jordi Falgàs, que també comenta la sèrie de dibuixos de Dalí de la donació de Josefina Cusí. El pròleg és del director del Museu, Josep de C. Laplana, que recorda com va arribar aquest quadre a Montserrat. Va ser un acte molt amè, compartit amb el crític d'art Daniel Giralt-Miracle, amb una trentena d'assistents, bons amics del museu, membres del nostre Cercle d'amics del MDM i representants del món cultural. Volem agrair especialment l'hospitalitat del Cercle Artístic, i el seu president, Josep Fèlix Bentz. El volum l'ha editat Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

Taula rodona sobre el noucentisme

El passat 17 de febrer ens vam endinsar en el noucentisme a propòsit de l'exposició dedicada a l'escultor Joan Borrell i Nicolau al Museu de Montserrat, i vam organitzar una taula rodona en la qual van participar els historiadors d'art Francesc Fontbona, Josep Lluís Martín Berbois i Bernat Puigdollers. Va ser una conversa molt interessant per situar-nos en el context sociopolític i artístic de començament de segle XX a Catalunya. El comissari de la mostra *Crònica de l'origen*, Bernat Puigdollers, va fer tot seguit una visita comentada a l'exposició. Al Museu de Montserrat estem molt satisfets d'haver donat a conèixer una mica més aquest genial escultor.

Visita del P. Mennekes a Barcelona i Montserrat

Des de la primeria de 2016, sabíem que el P. Mennekes estava interessat a conèixer de primera mà l'obra de Sean Scully a Santa Cecília de Montserrat. Ens ho havia suggerit Tristan Barbarà, membre del consell assessor del MDM. La

invitació al P. Mennekes la teníem entre cella i cella. El detonant per a posar-nos mans a l'obra va ser la visita que li va fer el nostre amic de Brooklyn, el P. Paul Anel, que ens va assegurar que al P. Mennekes li faria molta il·lusió tornar a Barcelona i conèixer Montserrat.

Des del Museu, vam començar a lligar fils i vam engrescar altres institucions perquè s'afegissin al projecte. No va ser gens difícil de trobar complicitats perquè el P. Mennekes és prou conegut entre la gent que està al dia de l'art contemporani. A més, encara hi ha molta gent que

se'n recorda de l'activitat del P. Mennekes a Manresa de la mà de Joseph Beuys l'any 1994. Ens vam confabular amb la Fundació Joan Maragall, especialment amb el seu president, Josep M. Carbonell i el gerent actual, Guillem Jové, i tot seguit amb la Fundació Vila Casas i la seva directora d'art, Glòria Bosch.

Quan vam tenir els fils prou lligats, vam escriure al P. Mennekes la invitació formal de fer tres conferències: dues a Barcelona i una altra a Montserrat. La resposta va ser ràpida i il·lusionant. En la carta ens agraïa la invitació i ens deia: "Una carta des de l'Abadia de Montserrat és una cosa molt commovedora per a qualsevol jesuïta i per a mi és un gran honor". Tot seguit ens indicava un enfilall de temes que podia desenrotllar fàcilment sobre autors contemporanis que havia tractat personalment i que havia estudiat: Arnulf Rainer, Eduardo Chillida, James Lee Byars o Joseph Beuys, entre altres. Vam establir el calendari. En un primer moment havien de ser quatre dies, però el P. Mennekes es va engrescar i amb el matrimoni Enrique i Monika Asensi, que el van acollir a casa seva, a les Gunyoles d'Avinyonet del Penedès, li vam fer un programa d'estada i de visites més ampli per a tota una setmana. Segons el P. Mennekes, actualment Barcelona és el lloc d'Europa on passen més coses interessants en el camp de l'art.

La primera conferència, *Vivificar les ruïnes. Instal·lacions artístiques en un espai sagrat*, va tenir lloc el 21 de febrer a l'Auditori de la Facultat de Comunicació Blanquerna (URL). Hi havia més d'un centenar de persones, que van escoltar amb gran interès la ponència pronunciada en espanyol. Va ser introduït pel crític d'art Daniel Giralt-Miracle, que va fer un breu recorregut de l'activitat de promoció artística del jesuïta i la seva repercussió internacional. Mennekes va remarcar la ja secular incomprensió entre l'Església i l'art modern contemporani i els intents de desglaç d'aquest allunyament per les dues bandes. Ens va fer tastar la importància espiritual que té l'espai sagrat buit i il·luminat estratègicament i com les obres d'art contemporani que s'hi poden exhibir assoleixen una dimensió sacra que no tenen en altres llocs i que sovint sorprèn el mateix autor. El col·loqui final va ser molt animat; alguns demanaven precisions sobre què és un art sagrat, i Mennekes va argumentar amb la sacralitat de tot art autèntic i de la inspiració de l'artista, tocat pel *numen*.

La segona conferència va ser l'endemà, 22 de febrer, a la Fundació Vila Casas, també a Barcelona i portava per títol *Art i religió. El P. Mennekes a Sankt Peter de Colònia*. Presentat per Natàlia Chocarro, cap de premsa i adjunta a la direcció d'art de la Fundació Vila Casas, Mennekes ens va explicar l'aventura d'incloure l'art contemporani en la seva

tasca com a rector d'aquesta església jesuítica de Sant Pere de Colònia, on la pintura i la música més contemporànies juguen un paper auxiliar que dona caràcter i atractiu a aquest centre de culte, al costat d'un esplèndid i monumental *Davallament de la creu* del gran Rubens.

Finalment, el 23 de febrer, Mennekes es va instal·lar a Montserrat durant tres dies. A primera hora de la tarda va tenir lloc la seva intervenció a Santa Cecília, ben plena de públic, catalans, mallorquins i alemanys, alguns dels quals venien *ex professo*, i d'altres havien seguit les tres xerrades. De la conferència de Mennekes ja hem parlat en l'apartat de les activitats de l'Institut. La seva estada entre nosaltres ens va proporcionar el privilegi de dialogar amb ell llargament. Li vam exposar els projectes que tenim entre mans. D'entre tots ells, li va entusiasmar la instal·lació d'una gran escultura de Jaume Plensa en un espai públic de Montserrat; considera que aquest projecte té una magnitud de primer ordre internacional. Es va informar de l'història d'exposicions temporals que hem fet els darrers anys, de les quals es va endur alguns catàlegs. Li van agradar especialment la de les *Lamentacions* de Javier Pérez i les dues de Joaquim Chancho. Altres projectes de què li vam parlar els va considerar bons i interessants i ens va fer alguns advertiments.

Però de Montserrat allò que més li va agradar van ser les reminiscències ignasianes que conservem. El P. Mennekes sosté que el pas d'Ignasi per Montserrat i el seu contacte amb la *Devotio Moderna* de l'*Ejercitatorio* de Cisneros en la seva versió resumida que va llegir Ignasi es troben al fonament de tot jesuïta.

Dels tres dies que va ser a Montserrat vam dedicar-ne un a visitar Poblet, on vam ser acollits fraternalment, en família. Al P. Mennekes li van encantar la comunitat i l'edifici. Mai no havia vist un monestir cistercenc tan gran i tan ben conservat. Se'n va anar de Montserrat molt content i agraït, prometenent-nos noves visites, cosa que ha complert perquè el proper dia 16 de maig va tornar a ser amb nosaltres

una bona estona, amb Enrique i Monika Asensi, observant detalladament l'exposició *Miralls de pedra*, ja que Mennekes presenta una altra mostra d'Asensi a Salzburg. En aquesta segona visita Mennekes ens va demanar de tornar a Santa Cecília per ser-hi una estona ell sol i tastar el magnetisme del lloc i de la pintura de Scully.

Participem a un seminari sobre museus de la UB

El passat 28 de febrer el Museu de Montserrat va participar en el Seminari *Museus: reptes i oportunitats* que el grup de recerca Acaf/Art i la Dra. Rosa Creixell van organitzar a la Universitat de Barcelona. Durant tota la jornada, professionals de diverses institucions culturals –Fundació Mapfre, Museu Nacional, Generalitat de Catalunya, Museu Picasso...– i professionals del sector –museòlegs i comissaris independents– van explicar la seva experiència en el món

dels museus. Bernat Puigdollers, membre de l'equip tècnic del MDM, va parlar sobre el fenomen de les donacions que han fet del Museu de Montserrat un centre ben singular.

Curs de guies de Montserrat

Entre febrer i març d'enguany s'ha celebrat la quarta edició del curs de guies a Montserrat. Aquestes jornades de formació tenen com a objectiu principal donar a conèixer als professionals del sector turístic (guies, gestors patrimoni cultural, etc.) la història del Monestir de Montserrat, el seu patrimoni artístic, la vessant espiritual i també una lectura des del punt de vista de natura i entorn. El curs compta sempre amb una participació molt important del monestir. Els mateixos monjos formen part activa d'aquesta iniciativa explicant la regla de Sant Benet, els eixos principals de l'espiritualitat benedictina i la història de Montserrat. Paral·lelament els assistents al curs fan sortides a la muntanya i visiten alguns indrets emblemàtics amb la idea que els professionals assistents al curs tinguin informació de primera mà de la realitat de Montserrat i així poder-la explicar de manera més fidel durant les seves visites. En aquest aspecte, una de les ac-

tivitats més importants i més sol·licitades d'aquest curs intensiu és sens dubte l'oportunitat d'aproximar-se a les col·leccions del Museu. Primerament, el 5 de febrer, el P. Josep Laplana, director del MDM, va fer una conferència acompanyada d'imatges sobre la història del Museu, el rànquing de donacions i el funcionament actual. La visita guiada aquest cop va anar a càrrec de Bernat Puigdollers, historiador de l'art i membre de l'equip del Museu, que va acompanyar els 32 assistents al curs en un recorregut per les principals obres de les col·leccions del MDM. Un cop acabat el curs hem rebut una resposta molt positiva per part dels assistents.

Presentació del llibre de Santa Cecília

Com ja vam explicar a *El Propileu-21* (pàg. 16) la Diputació de Barcelona va coeditar i sufragar en part la publicació del llibre *Santa Cecília de Montserrat. Del segle X a Sean Scully*, editat per Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

Però l'acte oficial de presentació va tenir lloc el 15 de març a la seu de la Diputació de Barcelona, a l'edifici Can Serra de la Rambla de Catalunya. Van presidir l'acte el P. Abat Josep M. Soler i la presidenta de la Diputació, Mercè Conesa. Van intervenir-hi també l'arquitecte Xavier Guitart, responsable de la restauració del monument romànic, i el crític d'art Daniel Giralt-Miracle, que des de la primera ha estat testimoni del procés de la intervenció artística de Sean Scully a Santa Cecília. El volum, profusament il·lustrat, mostra la transformació de l'església romànica després de la restauració arquitectònica, amb els corresponents estudis històrics i arqueològics, i la brillant intervenció de l'artista Sean Scully que ha convertit Santa Cecília en un espai únic.

27 d'abril, portes obertes al Museu

Com cada any, el dia de la festa patronal de la Mare de Déu de Montserrat, un dels dies de màxima afluència de pelegrins i visitants, el Museu de Montserrat celebra la seva jornada de portes obertes, amb entrada gratuïta tant a l'exposició permanent com a les temporals. Aquest any vam comptabilitzar un total de 888 visitants, xifra un pèl inferior a la de 2017.

Conferència sobre Roig Solé a Reus

El passat 22 de maig el Centre de Lectura de Reus posava punt i final al cicle de conferències que ha dedicat a l'escultor reusenc Joan Roig i Solé (1835-1918) amb motiu del centenari de la seva mort. Fa prop d'un any, tenint en compte que el Museu de Montserrat conserva un bon nombre d'escultures d'aquest artista gràcies al llegat de la seva neboda-besneta, M. Roser Navarro, ens van demanar que prenguéssim part en aquesta iniciativa. Bernat Puigdollers, historiador de l'art i membre de l'equip del

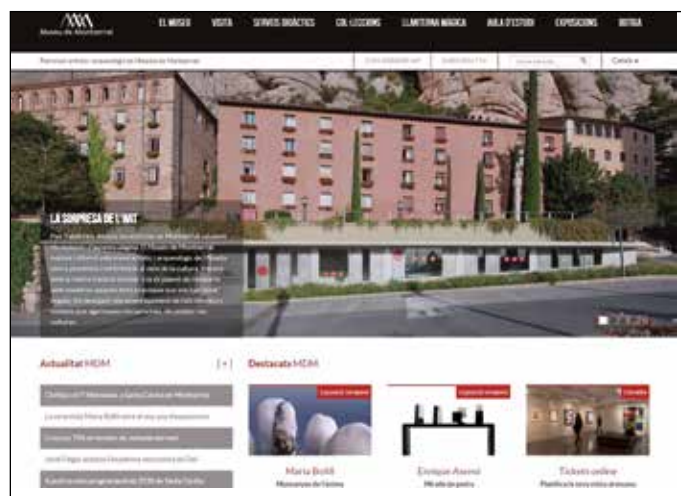
Museu, va analitzar i contextualitzar en una conferència a la Sala Emili Argilaga del Centre de Lectura cada una de les dotze escultures de Roig Solé que es conserven a les nostres col·leccions. Va aprofitar, també, per aportar algunes noves informacions referents a la producció artística de l'escultor.

Bloc de notes

Creix un 70% el nombre de visitants del web

El web del Museu de Montserrat (www.museudemontserrat.com) va generar l'any 2017 un increment del 71,52% de visitants respecte el 2016, fet que confirma la tendència positiva continuada des que es va crear el nou lloc web a mitjan 2014. Els números totals del darrer any han estat de 83.686 visitants diferents i 104.731 visites; aquest segon indicador també s'ha incrementat en un 46,74% respecte a l'any anterior.

La presència del Museu de Montserrat a Internet ha crescut exponencialment els darrers anys i, sens dubte, el web n'és l'aparador principal. L'actualització constant de les nove-

tats i el nodriment de les seccions fixes permeten que el portal canviï constantment i porti nous continguts interessants per als internautes. Així, per exemple, aquest any passat un dels apartats més dinàmics ha estat la *Llanterna màgica*, on actualment s'allotgen dinou col·leccions artístiques que no es troben a l'exposició permanent i que permeten conèixer al detall sèries menys conegudes del fons del MDM. També és molt dinàmic el capítol d'exposicions, on es troben textos, fotos i vídeos de les exposicions actuals, on els usuaris també poden veure al dia quines obres són fora del museu en préstec, o quines són les exposicions futures en què estem treballant.

També s'actualitzen constantment la secció d'*Actualitat* (on podeu llegir aquesta notícia), la de *Retalls de Premsa* (amb una selecció de la informació del MDM que apareix als mitjans de comunicació) i, especialment, *El Propileu*, la nostra

revista, tots els números de la qual es poden descarregar al web en format pdf.

Visites al web del Museu de Montserrat

Any	2015	2016	2017
Visitants diferents	36720	48788	83686
Número de visites	57712	71367	104731

El fet de disposar d'un web atractiu i actualitzat explica aquest creixement en les visites, però està directament lligat amb altres elements, com els butlletins d'informació mensuals o els mailings especials per a difondre les activitats (via correu electrònic) i, sobretot, el dinamisme de les xarxes socials, que permeten un contacte a l'instant amb totes aquelles persones interessades en el dia a dia del MDM. Actualment, disposem de 7.858 seguidors a Facebook, 4.007 a Twitter i 1.931 a Instagram. Moltes gràcies a tots per la vostra confiança!

El doble d'internautes a Santa Cecília

D'altra banda, com sabeu, des del Museu també gestionem l'Espai d'Art Sean Scully de Santa Cecília de Montserrat. En aquest cas, el web és més estàtic que el del Museu, atès que aporta essencialment la informació del centre i de l'artista Sean Scully. Tot i així, la incorporació de la nova agenda i de l'històric d'activitats permet un seguiment exhaustiu de les propostes quinzenals de l'Institut Art i Espiritualitat. Les xifres de 2017 ens indiquen que hi va haver 41.403 visitants únics i 46.535 visites, és a dir, el doble que l'any 2016, que van ser 22.920 visitants i 35.048 visites. Us animem a conèixer també aquest espai! www.santaceciliamontserrat.com

Finalment, no volem deixar de recordar-vos els tres blogs vinculats al MDM, on podeu trobar tota mena de continguts relacionats amb el patrimoni artístic de Montserrat: La rebotiga del MDM, Via Pulchritudinis i Institut Art i Espiritualitat Sean Scully.

Carta del Pontifici Consell de Cultura (Ciutat del Vaticà)

El P. Abat Josep M. Soler va rebre una carta d'agraïment signada pel cardenal Gianfranco Ravasi, president del Pontifici Consell de Cultura per l'obsequi del llibre *Santa Cecília de Montserrat. Del segle X a Sean Scully*. La carta –signada el 9 d'abril de 2018– denota que el volum ha estat llegit i com-

près. El cardenal qualifica l'Espai d'Art Sean Scully d'"extraordinària i fascinant història" i "creació d'un espai bell, harmònic i artístic que convida al recolliment" i informa que "Mons. Paul Tighe, secretari del Consell Pontifici, és un gran admirador de Sean Scully, i sovint cita el projecte de col·laboració a Santa Cecília de Montserrat tot proposant-lo com un òptim model que promou el diàleg entre art i fe".

Finestra oberta al dipòsit de reserva

WALTRAUD MACZASSEK

(Frankfurt am Main, 1947)

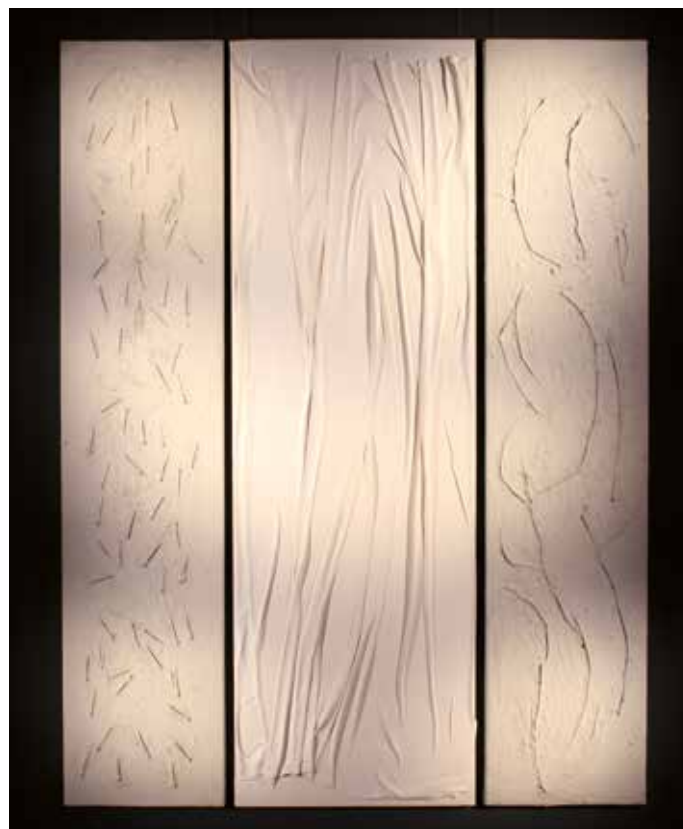
Amor com a origen (2012)

Tríptic. Tècnica mixta sobre jute

N.R. 202.339

Donació de l'artista, 2013

L'artista alemanya establerta al Penedès Waltraud Maczassek (Frankfurt am Main, 1947) va regalar aquest tríptic al MDM després de la seva exposició *Universos paral·lels*, que vam organitzar a la Sala Pere Daura l'any 2013. És una peça molt pròpia del to de la pintura de Waltraud, sempre elegant, contingut, sense esquinçaments, sense barroquisme, silencios, meditatiu i amigable. Una obra en què la pintora

va voler evocar la introspecció i l'espiritualitat escaient de la Setmana Santa i que hem presentat per primer cop a l'exposició permanent del MDM.

JOSEP GUINOVART

(Barcelona, 1927 – 2007)

Amèrica llatina (1970)

Uralita, corda i pintura.

N.R. 202.377

Donació família Mateos Martínez, 2016.

Hem volgut posar el nostre granet de sorra a l'Any Guinovart exposant per primer cop aquesta obra al Museu. El Sr. Juan Mateos i la seva senyora van tenir notícies de l'exposició de Guinovart al nostre museu fa dos anys i van decidir d'obsequiar-nos amb un quadre d'aquest autor que ells tenien a casa. La donació es

va formalitzar el 22 de febrer de 2016. El primitivisme era una tendència subjacent a l'art contemporani des del cubisme fins a l'abstracte. Guinovart també es mostra interessat per l'art primitiu pel seu caràcter humà, sincer, directe i visceral i ho fa posant-lo en relació amb els detritus de la societat industrial, tal i com evidència amb l'ús de la uralita, unes cordes grolleres, etc. L'artista s'inspira directament –i d'aquí

en treu el títol– en la prehistòrica “Cueva de las manos” (7.350 aC), a la província de Santa Cruz, Argentina.

JAVIER PUÉRTOLAS

(Binéfar, 1947)

Fonaments per a un enteniment (2004)

Oli sobre tela

N.R. 201.672

Donació de l'artista, 2007.

L'exposició de Javier Puértolas del 2007 va inaugurar la nova sala d'exposicions temporals Pere Pruna del Museu de Mont-

serrat. En senyal d'agraïment i d'amistat, Puértolas va regalar al Museu el quadre que estem veient, representant l'etapa eminentment colorista de la seva pintura que passava de l'abstracció gestual i instintiva a un concepte més elaborat de l'art, basat en les entranyes de les complicades màquines electròniques que creen fastuosos cosmos visuals.

RAFAEL ESTRANY

(Mataró, 1884 – Barcelona, 1958)

Sagrada Família (1944)

Oli sobre fullola, 100 x 120 cm.

N. R. 202.255

Donació de Dolors Alegre, 2012.

A final del 2012 vam rebre una obra eminentment nadalenca de la Sra. Dolors Alegre, que ja vam exposar un cop restaurada a la Finestra Oberta entre desembre de 2014 i gener de 2015. Ens va semblar escaient de tornar-la a exhibir amb motiu de les festes de Nadal de 2017 i començament de 2018.

Ephemera

Seguim mostrant periòdicament una mostra temàtica del fons d'*ephemera* de la donació de Carme Carreras Candi a la vitrina situada a l'accés del Museu. El conjunt és ampli i divers i això ens permet tornar-hi una vegada i una altra des de nous punts de vista.

Publicitat de moda

El segle XIX és el segle de les grans revolucions industrials que van modificar ostensiblement la vida dels qui en podien fruit. Catalunya, ben connectada amb França i Anglaterra, va ser pionera també de la vida moderna. La moda i els costums que arribaven de París trobaven entre nosaltres gran acceptació i Barcelona servia de palanca de les novetats també a les colònies espanyoles, ja a punt d'independitzar-se: Cuba, Costa Rica i Filipines. La publicitat esdevenia un mitjà de comunicació necessari i útil tant per a l'anunciant com per al públic i era un incentiu a la modernització i el consum. Aquesta selecció de targes publicitàries referents a la moda ens permet endinsar-nos en tota una època, en els anys de les copaltes, els mirinyacs, les cotilles, les sabates de pell, els maneguins, les corbates i els corbatins, peces de roba que avui ens estranyen però que, en aquells anys, marcaven tendència.

Solidaritat Catalana

Atenent la densitat dels moments que estem vivint a Catalunya, ens va semblar escaient presentar una selecció de cartes postals relacionades amb el moviment popular i transversal de Solidaritat Catalana (1906) i algunes de les seves conseqüències: la Mancomunitat de Catalunya.

Felicitacions de Nadal

La tarja postal es va divulgar a partir dels anys vuitanta del segle XIX. El canvi de segle era ja una febre popular. De manera natural i espontània va sortir el desig d'utilitzar aquest mitjà per felicitar el Nadal i l'Any Nou. Vam presentar una mostra d'exemplars dels dos primers decennis del segle XX a Catalunya i altres països: Alemanya, Dinamarca, França, els Estats Units i el Regne Unit. Amb aquesta exposició el Museu de Montserrat volia desitjar el que aquestes targes postals expressen plàsticament: felicitat i prosperitat per a tots i tothom.

La joie de vivre – La joie de voir – Le joie de boire

Amb el títol francès *El goig de viure – El goig de veure – El goig de beure* vam inserir una sèrie de targes postals de la primera meitat del segle XX, franceses, alemanyes... d'estil modernista i *Art Déco*. Vam remarcar la importància iconogràfica de la dona com a exponent de la vida feliç, de l'elegància i del bon viure.

Amor de primavera

La primavera, marcada per la festa de Sant Jordi, ens ha motivat a exposar una selecció de targes postals de la primera del segle XX amb el tema de la parella en les més variades situacions. Unes són clarament amoroses, però la seva majoria tenen un toc humorístic accentuant la coqueteria de la dona, la impertinència del galant, i sovint la frivolitat de tots dos. *C'est la vie!*

Sobre l'estudi integral de la pintura italiana del MDM

A *El Propileu*-21 (pàg. 29-30) us explicàvem la necessitat de tornar a investigar sobre la nostra pintura italiana adquirida majoritàriament a Roma i Nàpols en el primer terç del segle XX pel P. Abat Marcet. És un tema complex, però hi estem a sobre! Darrerament en vam parlar amb els nostres assessors que estan més al cas d'aquest projecte: el Dr. Joaquim Garriga de la Universitat de Girona, i el nostre amic Artur Ramon Navarro. Tots dos van suggerir alguns noms i finalment ens vam decantar per connectar amb el Dr. Mauro Natale, professor emèrit de la Universitat de Ginebra, que ha col·laborat en un treball similar per a la Getty Foundation de Los Angeles (EUA). Vam exposar-li el projecte i ens va respondre de seguida, molt content per l'oferiment de la *"sua interessante proposta. Non conosco direttamente le opere della vostra collezione molte delle quali mi sono tuttavia familiari grazie alla letteratura artistica; verrei quindi molto volentieri ad esaminare i dipinti e nello stesso tempo sarei lieto di conoscere lei personalmente (...) La ringrazio in ogni caso per il suo invito che mi onora, e oltre a lei ringrazio il prof. Joaquim Garriga che le ha suggerito il mio nome"*.

El projecte està en ruta, però encara resten per aclarir molts passos. Confiem seguir avançant i obtenir els suports necessaris.

Υγίαίνε – Valetе – A reveure!

Josep de C. Laplana

Director del Museu de Montserrat

Gairebé sense adonar-nos ja ha fet deu anys que tenim *El Propileu* ben viu i encara remenant la cua. És una feina que ens ocupa ben bé dues o tres setmanes del treball ordinari, però n'estem molt contents. Som pocs a treballar, però ben avinguts i remant tots a bon ritme en la mateixa direcció, i això fa que el treball no sigui gens enutjós. Per altra banda, ens arriben notícies de molts amics i col·legues que ens diuen que el llegeixen a gust i que hi poden seguir fil per randa el batec del nostre Museu. Hem dit que gairebé sense adonar-nos-en hem fet deu anys de *Propileu*. Ens va costar Déu i ajuda poder engegar el projecte, que de cap manera no podia gravar econòmicament sobre el monestir ni sobre el museu. Vam superar aquest escull. L'altre repte era la configuració redaccional de la revista. Em van ser un gran ajut els membres sèniors del Consell Assessor: J. Corredor-Matheos, Daniel Giralt-Miracle i Francesc Fontbona, però sobretot amb Víctor Oliva vam elaborar un esquema de la publicació amb les seccions corresponents, i una maquetació que després d'una dècada encara s'aguanta. Des del primer moment, vaig voler que la revista no tingués un to emfàtic ni presumptuosament acadèmic sinó de conversa amical i afable. En aquests deu anys *El Propileu* ha fet un camí paral·lel al del Museu de Montserrat. Ara és el moment d'agrair a les persones i institucions que ens han ajudat, especialment a Catalana Occident, la nostra asseguradora, que patrocina la publicació, i a altres entitats que conjunturalment també ens han ajudat (Patronat de la Muntanya de Montserrat, la Fundació Abadia de Montserrat 2025, sense oblidar L'Agrícola Regional S. A., que gestiona el dia a dia del Museu).

Superades les dificultats inicials, és fàcil engegar una publicació com aquesta, però mantenir-la durant deu anys té el seu mèrit. La tossuda constància és una característica meva, no virtut sinó de vegades defecte, que defineix la meva personalitat. Amb l'ajut de Déu, i amb la col·laboració de tots confiem que *El Propileu* continuarà com ara o d'una altra manera –perquè ningú no és imprescindible– durant molts anys més.

Assegurances Catalana Occident assegura obres d'art

www.catalanaoccidente.com

Una part molt notable del patrimoni artístic de Catalunya ha tingut la cobertura d'Assegurances Catalana Occident. Aquesta entitat asseguradora manté actualment el seu compromís a favor del patrimoni artístic amb més interès i entusiasme que mai.

Garantim a tot risc les obres d'art, no solament en situació estàtica, sinó també en totes les operacions a què són sotmeses per tal de difondre la cultura en exposicions temporals, transport, manipulació i embalatge.

Assegurances Catalana Occident opera a l'Abadia de Montserrat habitualment i també al Museu de Montserrat.

Giambattista Tiepolo (1696-1770)

Al·legoria del naixement de Francesc I d'Àustria

c. 1768-1770

Oli sobre tela

46,5 x 57 cm

Donació Xavier Busquets, 1990

N.R. 201.228

ASEDESA S.A.
Correduría de Seguros

FUNDACIÓ ABAIDIA DE MONTSERRAT. 2025

Edició	Museu de Montserrat
Director	Josep de C. Laplana
Redacció	Josep de C. Laplana, Raül Maigí, Montserrat Marín i Bernat Puigdollers
Secretaria	Sandra Rosas
Disseny gràfic	www.victoroliva.com
Fotografies	Dani Rovira, Eva Manteca, Pere Grima i Equip tècnic MDM

Administració	Museu de Montserrat 08199 Abadia de Montserrat Tel. 00 34 938 777 745 Fax 00 34 938 777 736 elpropileu@larsa-montserrat.com
---------------	---

Els articles signats expressen solament l'opinió dels seus autors.

Impressió Dilograf, S.L. (Cornellà de Llobregat)

Dipòsit legal B-10.021-2008

www.museudemontserrat.com

© Enrique Asensi, Jordi Fulla, Josep Guinovart, VEGAP, Barcelona, 2018